

södertörns
högskola

UNIVERSITY COLLEGE

**Den ungerska minoriteten i Transsylvanien under Ceausescus regim
1980-1989**

Sveriges syn och mediernas rapporteringar

Historia PK, C-uppsats
Författare: Altana Aliu
Handledare: Anders Blomqvist
HT 2005

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	2
1.1. Syfte	3
1.2. Frågeställningar	3
1.3. Metod och material	4
1.4. Källkritik	5
1.5. Avgränsningar	5
1.6. Forskningsläge	6
1.7. Bakgrund	7
1.8. Teori och begrepp	10
2. SVERIGES OFFICIELLA HANDLINGAR	14
2.1. Ungrare diskrimineras men även rumäner - p.g.a. Ceausescu regimen	17
2.2. Interpellationer från olika partier	19
2.3. Svar från interpellationer	20
2.4. Anförande vid Ungerska Riksförbundets demonstration	23
2.5. Kritik riktad mot Sverige	24
2.6. Analys	26
3. MEDIERNA OCH DE OLIKA DEBATTÖRERNA	29
3.1. Mediernas rapportering angående ”systematiseringsprogrammet”	31
3.2. Fortsatt rapportering från andra tidningar	34
3.3. Kritik i medierna mot den svenska regeringen	36
3.4. ”Ungrarna i Transsylvanien- en minoritets kamp för rätten till sin egen identitet och kultur”	37
3.5. Analys	39
4. RESULTAT	40
5. SAMMANFATTNING	43
6. AVSLUTANDE DISKUSSION	43
7. KÄLL OCH LITTERATURFÖRTECKNING	45

1. INLEDNING

För många människor dyker Greven Dracula upp när Transsylvanien nämns. Detta är sannolikt en tagen kliché från Hollywood p.g.a. alla filmer har gjorts om Dracula.

Ungrarna har bott i Transsylvanien sedan niohundratalet och utvecklat sin egen kultur, sitt språk och sin historia. Idag ligger Transsylvanien i Rumänien. Enligt räkningar från 2002 är det 7,12 % som identifierar sig själva som ungrare och 98,7 % av ungrarna i Rumänien lever i Transsylvanien.

Under Ceausescus regim försämrades den ungerska minoritetens situation. Den svenska regeringen precis som andra regeringar har reagerat och likaså de svenska medierna för att Rumänien skulle föra en rättvisare minoritetspolitik.

Sverige agerade angående den ungerska minoritetens situation i Rumänien liksom för kurdernas situation och i den palestinska frågan. Ageranden var inte lika trots att de mänskliga rättigheterna hotades.

Jag har valt att skriva denna uppsats p.g.a. mitt allmänna intresse för minoriteter och konflikter. Jag valde att fokusera på en stor minoritet och det verkade intressant att undersöka ett minoritetsproblem under en totalitär regim.

Man kan anse att krig är värre än minoritetsproblem och att det är viktigare att forska om Sveriges utrikespolitik eller agerande i något krig. Men en utav anledningarna till varför krig uppstår är etniska konflikter eller när majoriteten börjar hysa nationalistiska tankar gentemot minoriteter. Detta kan beläggas empiriskt om man betraktar det som hände i det forna Jugoslavien.

Transsylvanien blev ju aldrig Jugoslavien men det lever fortfarande minoriteter där och därför anser jag att detta forskningsområde är viktigt för att ytterligare förstärka de mänskliga rättigheterna där minoriteter existerar. Dessutom vill allt fler europeiska länder som t.ex. Rumänien och Turkiet komma in i EU och det diskuteras mycket om mänskliga rättigheter för minoriteter och därför kan sådan forskning vara relevant för framtiden.

1.1. Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka Sveriges syn på den ungerska minoriteten i Transsylvanien. Uppsatsen handlar om Utrikesdepartementens och svenska mediernas rapporteringar angående den ungerska minoritetens situation i Transsylvanien. Denna minoritet ansåg sig vara förtryckta under Ceausescus regim på 1980-talet. Uppsatsen följer den svenska debatten angående den ungerska minoritetens situation under perioden 1980-1989, både genom svensk utrikespolitik och svenska medier.

1.2. Frågeställningar

Sveriges officiella handlingar

- a) Viken syn hade Sverige angående den ungerska minoriteten i Transsylvanien- var den ungerska minoriteten värre drabbad än andra rumänska medborgare?
- b) Skilde sig uppfattningen mellan de svenska partierna?
- c) Vilken kritik riktades ifrån den svenska regeringen – genom UD?

Medierna och de olika debattörerna

- d) Vad rapporterade svenska medier gällande den ungerska minoritetens situation i Transsylvanien år 1980?
- e) Hur beskriver medierna ”systematiseringen”- var den ungerska minoriteten värre drabbad än de övriga rumänska medborgarna?
- f) Vilka kritiserade den svenska regeringens agerande gentemot Rumänien?

1.3. Metod och material

Uppsatsen är indelad i två delar, den första delen handlar om Sveriges syn angående den ungerska minoriteten i Transsylvanien och den andra undersöker mediernas rapporteringar från Rumänien samt kritik riktade mot Sverige. Därför kommer uppsatsens disposition inte att vara kronologiskt, utan de båda delarna undersöks enskilt.

Undersökningen är utförd genom kvalitativ metod som innebär att den svenska utrikespolitikens syn på den ungerska minoriteten studeras i helhet under perioden 1980- 1989. Uppsatsen komparerar inte om regeringen eller medierna har åtskilda eller liknande åsikter kring problemet. Komparativ metod framkommer endast mellan de olika partierna samt om Sverige agerade likadant när det gäller andra utrikespolitiska frågor.

Centrala begrepp som etnicitet, nationalism (chauvinism), minoritet och assimilering förekommer och dessa begrepp förklaras under teoridelen.

Undersökningen har studerats med hjälp av UD: s handlingar, det återfinns en hel del material kring den ungerska minoritetens situation samt systematiseringsprogrammet i Ceausescus Rumänien under perioden 1980-1989. Det förekom även interpellationer och frågor från olika partier eller riksdagsledamöter som direkt riktades mot utrikesministern.

Handlingarna finns på UD: s arkiv under beteckningen Eru HP 20, perioden 1980-1989. Jag har systematiskt gått igenom sex stycken buntar av handlingar och läste allt som hade med Sveriges officiella syn och den ungerska minoriteten att göra. Jag undvek upprepningar som kom förekom väldigt ofta.

De tidningar som jag har valt att ta med är inte valda efter speciell politiskfärg utan de är valda efter artikelsök där jag funnit artiklar som skulle vara väsentliga för uppsatsen, d.v.s. artiklar som tog upp den ungerska minoritetens situation i Transsylvanien samt kritiker som kritiserade den svenska regeringen. Tidningarna som publicerade artiklar om den ungerska minoritetens situation i Rumänien samt systematiseringsprogrammet var; *Dagens Nyheter*, *Expressen*, *Göteborgs Posten*, *Svenska Dagbladet* och *Östgöta Correspondenten*. Urvalet är gjort efter artiklar som rörde den ungerska minoriteten i Transsylvanien samt problemet med systematiseringen under perioden 1980-1989.

Sökorden för artiklarna har varit ”Ungrare i Transsylvanien”, ”Ungrare i Rumänien”, ”Den ungerska minoriteten” och ”Systematiseringen”.

Undersökningen har även fyllts med hjälp av telefonintervju med Gellert Tamas¹ samt e-post frågor och svar från en f.d. advokat, Jan Pokorny som under den period kritiserade den svenska regeringen och dens asylpolitik gentemot ungrare.

1.4. Källkritik

Idag är det fortfarande fyra handlingar från 1980 talet som är sekretessbelagda vilket innebar att jag inte fick se dessa. Källorna från UD är primära och officiella. För övrigt är det problematiskt att vara källkritiskt till denna sortens undersökning eftersom undersökningen handlar om den svenska debatten från UD och mediernas rapporteringar och inte om den ungerska minoriteten diskriminerades eller hur den diskriminerades. När det gällde medierna har jag stött på artiklar vars journalister ville framstå som anonyma p.g.a. rädsla för förföljelser. Man kan undra varför det i svenska medier, i ett demokratisk Sverige existerade rädsla för förföljelser när man skriver om situationen i Rumänien? Det kan ha berott på att det existerade grupper eller individer mot den ungerska minoritetens rättigheter även här i Sverige. Om journalisten eller publicisten hade kopplingar med Rumänien eller släktingar där, var man eventuellt rädd för vad Ceausescus regim kunde göra mot dem.

1.5. Avgränsningar

Jag har stött på utländska brev som skickades till UD från olika ambassader från Brasilien ända till Belgrad och Tirana då de framfört deras åsikter om situationen i Rumänien allmänt, inte enbart rörande den ungerska minoriteten. Utländska brev på franska och tyska har jag inte läst. Inte heller artiklar från svenska ambassadörer från Bukarest och Budapest som skickade tyska artiklar till UD för att uppvisa det som den utländska pressen skrev.

Eftersom jag enbart var ute efter den svenska utrikespolitikens syn anser jag inte att dessa brev eller artiklar skulle vara viktiga för uppsatsen. Uppsatsen behandlar endast den svenska synen och inte den utländska eller samarbetet mellan svensk utrikespolitik

¹ Gellert Tamas är författare, journalist och tv- reporter som arbetar bland annat för Ordfront, DN och Kalla Fakta/TV4. Han föreläser om integrationsfrågor, Europas högerpopulistiska partier, rasism och främlingsfientlighet samt hur media behandlar dessa frågor.

och utländsk utrikespolitik angående situationen i Rumänien 1980-1989.

Undersökningen kommer inte att handla om hur den ungerska minoriteten blev förtryckt utan det är den svenska debatten i UD och medierna som är huvudpunkten.

1.6. Forskningsläge

Givetvis finns det mycket litteratur kring ungrare i Transsylvanien men det är inte det som är uppsatsens huvudpunkt utan det är hur den svenska debatten från UD och medier gick till, gällande den ungerska minoritetens situation under 1980 talet.

Jag har inte hittat någon forskning som har behandlat den svenska utrikespolitikens syn angående den ungerska minoritetens situation i Rumänien 1980-1989. Inte heller mediernas roll gällande problemet har undersökts av någon. Det som jag hittade var hur ungrarna blev förtryckta som minoritet i Rumänien – ”*Ungrarna i Transsylvanien*”. Detta skrev Gellert Tamas som B- uppsats i Statsvetenskap (Internationell politik) och den publicerades under 1988 av bokförlaget Contra då den ”transsylvanska frågan” började uppmärksammas både inom utrikespolitiken men även i medier. Tamas forskning har jag valt att ta med i undersökningsdelen eftersom jag anser att det är en del av den svenska debatten med syfte att informera den svenska allmänheten om den ungerska minoritetens situation i Rumänien.² En annan uppsats som studerar den ungerska minoriteten i Rumänien är skriven av Anders Blomqvist och handlar om den politiska identiteten av ungrare i Rumänien.³

Andra frågor som har behandlat Sveriges utrikespolitik har handlat om bl.a. kalla kriget, Vietnamkriget, Algeriet och Mellanöstern. ”*Sverige och Algeriets frigörelse 1954- 1962*” (1996) handlar om hur detta krig förändrade den svenska utrikespolitiken och är skriven av statsvetaren Marie Demker.⁴ Ulf Bjereld har i sin statsvetenskapliga doktorsavhandling ”*Svensk Mellanösternpolitik*” (1989) studerat Sveriges agerande och ställningstaganden gentemot konflikterna i Mellanöstern 1947-1985,⁵ här får man även veta Sveriges syn angående den kurdiska frågan. Ulrika Olausson, doktorand vid Humanistiska Institutionen i Medie och Kommunikationsvetenskap, har i boken ”*Saddam Hussein från Gulfkrig till Gulfkrig*”⁶ (1999) studerat den amerikanska och svenska utrikespolitiken samt nyhetsrapportering.

² Tamas (1988)

³ Blomqvist (2004)

⁴ Demker (1996)

⁵ Bjereld (1989)

⁶ Olausson (1999)

1.7. Bakgrund

Det existerar två skilda perspektiv eller syner angående Transsylvaniens historia, en ungersk och en rumänsk. Båda historierna skiljer sig från varandra och de två olika historiska beskrivningarna är ett av motiven till varför konflikten uppstod. CEDIME-SE, *Center for Documentation and Information on Minorities in Europe - Southeast Europe* förklarar att den ungersk- rumänska konflikten består av tre orsaker; en territoriell tvist, konkurrerande historiska myter och diplomatiska kriser mellan de två länderna.⁷

Historien har spelat en stor roll under processen av bildandet av staterna i Östeuropa och det har fungerat som en huvudsaklig politisk legitimering. Det är historikerna och politikerna som huvudsakligen bär ansvaret för den intensiva processen i skapandet av antagonistiska myter och historiska skildringar eller narrativa berättelser. Bland rumänska och ungerska historiker har Transsylvanien omringats av en mytologisk innebörd som hindrar ett rationellt beslut av den bilaterala konflikten.⁸

Den historiska myten om att vara den första i landet är synonym för att vara den legitima herren. I motsats till detta, har alla som bosatt senare i provinsen framställt sig som ”utländska” eller ”inkräktare”. Rumänska historiker utvecklade den dako-romanska kontinuitetsteorin som hävdar att under det första och andra seklet e. Kr. var det dakiska kungariket erövrade och annekterade av det romerska imperiet. När romerska legionärer lämnade området, fortsatte dako-romanerna att leva i Transsylvanien, där de bevarade sitt språk och sin kultur trots periodiska invasioner av avarer, schyter och hunner. Enligt den rumänska historiebegränsningen, under tiden som ungrarna anlände till Karpaterna bäcken, fann de en stor etnisk rumänsk befolkning i Transsylvanien. Ungerska historiker avvisar denna teori och hävdar att innan ungrarna erövrade bäcken i Donau under 900 talet e. K. var Transsylvanien ej ockuperade jord (*terra inoccupata*).⁹ Enligt denna synsätt började rumänerna att flytta till regionen under 1300-talet och tilläts stanna av ungerska landsherrar.

Den andra delen av den ungersk-rumänska historiebegränsningen handlar om Transsylvanien inom det ungerska kungadömet under medeltiden. Rumänska historiker

⁷ CEDIME-SE

⁸ CEDIME-SE

⁹ CEDIME-SE

hävdar att Transsylvanien aldrig var en bestämd del av det ungerska kungadömet, men hade en omfattande politisk- administrativ autonomi under medeltiden. Ungerska historiker fokuserar primärt på den ungerska kulturen i regionen och argumenterar att den rumänska medverkan till regionens institutionella utveckling var obetydlig. Rumänska historiker hävdar dock att den etniska majoriteten av rumäner skapade Transsylvaniens historiska utveckling. Dessutom accepterade rumänska historiker endast underförstått den politiska integrationen av Transsylvanien i det ungerska kungariket.

Systematiseringen eller återbyggnadsprogrammet

År 1988 under Ceausescus regim inleddes i Rumänien en ”rekonstruktion” av landsbygden. Planen gick ut på att byarna skulle jämnas med marken och bönderna tvingas in i flerfamiljehus, som saknade vatten och avlopp. Denna politik innebar i praktiken ett dödligt hot mot de tyska och ungerska minoriteterna i Transsylvanien. Västtyskland friköpte över hundratusentals av de ursprungligen ca 300 000 tyskarna och tiotusentals av de två miljoner ungrarna i Rumänien flydde till Ungern.

Ceausescu isolerade Rumänien från omvärlden både ekonomiskt och kulturellt. Utländska lån betalades tillbaka och priset för folket blev att el och livsmedel ytterst ransonerades. Ceausescu och hans regim framstod i slutet på 1980- talet som en nutida efterföljare till 1500- talets Dracula och där verkade Rumänien i slutet av 1980- talet, helt sakna alla ljusa framtidsperspektiv.¹⁰

Sveriges utrikespolitik

Att Sverige haft en alliansfri utrikespolitik har inte betytt en svensk passivitet från svensk sida i förhållande till utlandet. Sverige har tvärtom spelat en aktiv roll både som medlare i olika konflikter från Folke Bernadottes mission i Palestina till Olof Palmes roll i kriget mellan Iran och Irak och som initiativtagare från Undénplanen om kärnvapenfri klubb till 1983 års förslag om en kärnvapenfri zon i Europa. Under 1980- talet har Sverige protesterat mot Sovjets invasion av Afghanistan och mot USA: s politik i Centralamerika. År 1987 beslutade regeringen Carlsson att inleda handelsbojkott mot Sydafrika i protest mot apartheidpolitiken.¹¹

Under FN: s generalförsamling år 1983 var Sverige medförslagsställare och där diskuterades Chile, Guatemala och El Salvador, som vid denna tidpunkt ansågs vara de

¹⁰ Gerner (1991)

länder som bröt mest emot de mänskliga rättigheterna. Den turkiska regeringen anmälde av Sverige till den Europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna och uttryckte oro över situationen för de mänskliga rättigheterna i Baltikum.

Under 1980-talet har flera afrikanska länder som Angola, Botswana, Etiopien, Kenya m.m. fått bistånd av Sverige men även andra länder som Bangladesh, Indien och Vietnam. Det riktades kritik mot detta och det berör bland annat Nils Andrén och Yngve Möller i boken "*Från Undén till Palme*"¹².

Kritik att Sverige ger stöd också åt kommunistiska diktaturer och andra auktoritära regimer, som förtrycker opposition och minoriteter har officiellt bemötts med svaret att Sverige hjälper folk, inte regimer. Ett sådant svar kan aldrig bli helt övertygande, eftersom hjälpen går via mottagarlandets regering och myndigheter, som ytterst svarar för fördelning och användning.

År 1989 förändrades läget i Europa p.g.a. omvälvningarna i Östeuropa, där de tidigare kommunistregimerna rasade samman och det betydde att Sverige inte längre befann sig mellan två stormaktsblock. Förutsättningarna för Sveriges utrikespolitik blev helt andra än tidigare.¹³

¹¹ Hadenius (1987) s. 147

¹² Andrén & Möller (1990)

¹³ Hadenius (2003) s. 196

1.8. Teori och begrepp

Transsylvanien

Det finns två definitioner av begreppet, det historiska Transsylvanien, på tyska: Siebenbürgen, ungerska: Erdély, rumänska: Ardeal eller Transilvania och det historiska Transsylvanien inklusive Banatet, Crisana och Maramures - d v s alla de tidigare ungerska territorierna. Det är därför problematiskt att använda sig av begreppet Transsylvanien. Om man använder den smalare definitionen exkluderar man delar där det bor många ungrare, som i Crisana. Jag kommer att använda det begrepp som definierar Transsylvanien tillsammans med Banatet, Crisana och Maramures.

Centrala begrepp som etnicitet, nationalism (chauvinism), minoritet och assimilering är begrepp som förekommer i uppsatsen och bör därför förklaras för att förstå innebörden av konflikten mellan den ungerska minoriteten och den rumänska staten under 1980-talet.

Etnicitet

Numera använder man ordet "etnicitet", "etnisk grupp" eller "etnisk konflikt" i politiska debattprogram, medier och vardagliga samtal. Detsamma gäller begreppen "nation" och "nationalism" som för många av oss ofta framstår som diffusa eller varierande.

Ordet etnisk är gammalt och kommer från grekiskans ethnos som härlett ifrån ordet ethnikos som ursprungligen betydde hednisk. Detta användes i engelskan från mitten av 1300- talet fram till mitten av 1800- talet, då det stegvis började beteckna "rasmässiga" särdrag. Ungefär vid andra världskriget kom ordet "ethnics" i USA att användas som en benämning på judar, italienare, irländare och andra folkslag som betraktades som underlägsna den dominerande befolkningen av brittisk härkomst.

Ordet "etnicitet" väcker i vardagligt tal associationer till begrepp som "minoritetsfrågor" och "rasrelationer"/...¹⁴

Förhållandena mellan termerna "etnicitet" och "nationalitet" är nästan lika sammansatta som förhållandet mellan "etnicitet" och "ras". Ordet "nation" har liksom ordet "etnisk" och "ras", en lång historia och det har olika betydelser. Det som kännetecknas nationalism är per definition dess förhållande till staten. Den som är nationalist hävdar att politiska gränser bör sammanfalla med kulturella gränser; många etniska grupper begär tvärtom inte makt över en egen stat. När etniska rörelsens

¹⁴ Eriksen (1993) s. 12

politiska ledare ställer sådana krav, övergår därför dessa rörelser per definition att bli nationalistiska. Eriksen menar att även om nationalismen tenderar att ha etnisk prägel är detta dock inte nödvändigtvis fallet.¹⁵

Hur uppstår etnicitet?

För att etnicitet ska uppstå ska det existera två grupper som hyser frågeställningar om att varderas kulturer är annorlunda, kontakten mellan dessa grupper ska vara minimum. Om dessa villkor inte är uppfyllda finns det ingen etnicitet, eftersom etnicitet till sin natur är en aspekt av en relation, inte en egenskap hos en grupp.¹⁶ Men vice versa kan vissa grupper förfalla kulturellt lika samtidigt som det finns en social högst etnisk relation mellan dem som t.ex. förhållandet mellan serber och kroater efter Jugoslaviens sammanfall.

De kontakter mellan grupper som utgör etnicitet kan orsakas av en rad faktorer, bl.a. befolkningsökning, nya kommunikationstekniker som underlättar handel, politiska förändringar eller migration.¹⁷

Bibehållandet av etnicitet

Det finns grupper som flyttar till städer eller lokala centra och där kommer i kontakt med människor med andra vanor, språk och identiteter. Ofta börjar de konkurrera på arbetsmarknaden eller i politiken. Människor som migrerar söker lätt att bevara sina släktband och grannkontakter i den nya stadsmiljön, där etniska kvarter och etniska identiteter uppstår.

Människor tenderar att bibehålla sin etniska identitet trots att de flyttat till en ny omgivning menar Eriksen, även om den sociala och kulturella förändringen kan ske snabbt. Sådana sociala förändringar har studerats i bl.a. nordamerikanska städer från 1920- talet och i Sydafrika i början av 1940- talet.

Minoritet

Härstamning, ras, språk och bosättning i ett visst geografiskt område eller ett visst yrke är exempel på faktorer som har används för att definiera vem som tillhör en minoritet, även här i Sverige. I ett historiskt perspektiv och i många länder är olika språkliga,

¹⁵ Eriksen (1993)

¹⁶ Eriksen (1993) s. 22

¹⁷ Eriksen (1993)

religiösa etc. minoriteter ofta förtryckta.¹⁸

Nationella minoriteter

Sociologen Rogers Brubaker¹⁹ hävdar att nationella minoriteter är den grupp som är fångade av två gemensamma antagonistiska nationalism, dels av nationaliserade stater de lever i och dels tillhör de externa nationella hemländer och som har samma etnonationella samhörighet. Den sista utgörs dock inte av något lagligt medborgarskap. Även nationella minoriteter har sin egen nationalism enligt Brubaker, de utför krav i grunden till sin nationalitet. Förvisso är det sådant krav som gör de till nationell minoritet.

Således uttrycker minoriteter sin nationalism genom att kräva deras nationalitet. Både nationell minoritet och hemlandsnationalism definieras i position till ”nationaliserings” nationalism av staten där minoriteter lever men som nödvändigtvis inte är eniga med varandra.²⁰

Definitioner av FN och ”Minority Rights Group”

Frågan om huruvida definitionen av minoritet ska användas är något som uppmärksamts av FN. Enligt definitionen från år 1951 skulle en minoritet vara “en icke-dominant befolkningsgrupp som besitter och önskar bevara stabila etniska, religiösa eller språkliga traditioner eller kännetecken, klart annorlunda än den övriga befolkningen”.²¹

Gruppen för minoritetsrättigheter (Minority Rights Group, 1990) definierar en etnisk minoritet som en grupp som till antalet är underlägsen resten av samhällets befolkning och som återskapas som en etnisk kategori.²²

Grupper som utgör majoriteter i ett område eller land kan vara minoriteter på andra håll. Magyarerna eller ungrarna utgör till exempel en stark majoritet i Ungern men det finns stora grupper av människor som av andra och sig själva betraktas som ungrare och som lever i Slovakien, Rumänien, Serbien och Österrike där de är minoritet.²³ Szeklerna är ungersktalande etnisk grupp inom den ungerska minoriteten.

¹⁸ SOU (1984:58) s. 55

¹⁹ Brubaker (1996)

²⁰ Brubaker (1996)

²¹ SOU (1984:58) s. 55

²² SOU (1984:58) s. 55

Staten och assimileringen av minoriteter

Det mest brutala som staten kan utföra mot minoriteter är tvångsförflyttning och regelrätt folkmord. Staten kan även åstadkomma att minoriteten fysiskt avlägsnas från majoriteten vilket ofta rättfärdigas med hänvisning till minoritetens förmenta kulturella underlägsenhet. Minoriteter kan välja assimilering p.g.a. statens dominans, om de skulle neka det, skulle de ha en underordnad ställning i arbetsdelningen. De betraktas som den etniska segregationens offer. De som motsätter sig assimileringen reagerar genom en etnisk förenande.²⁴

Chauvinism

Nationalism kan i extrema fall även kallas för chauvinism. Det innebär att man känner en överdriven nationalkänsla som till och med kan ta uttryck i aggressivitet mot andra folk, eller tankegångar om att den egna nationen är överlägsen övriga nationer.²⁵

Den nya diasporan värdland och hemland

Den klassiska diasporan uppstod när folk flyttade till olika länder, t.ex. judar, kineser, indianer och tyskar. Den nya diasporan handlar snarare om att gränser skapades och där hamnade minoriteter som ungrare, albaner, serber och ryssar. Den klassiska diasporan valde sitt öde genom att folket hade viljan att flytta medan, för folket i den nya diasporan handlar det om en ”kidnappning”.²⁶ Splittringen av gränserna skedde således utan deras egen vilja.

Ungrare, albaner, serber och ryssar är sådana nationer som levde under kommunistiska regimer och kommunismen ersatte den nationella identiteten med lojalitet till partiet, arbetarklassen och till de internationella kommunistiska rörelserna. De kommunistiska regeringarnas syfte var sålunda densamma; att drivas som ett värdland där nationella minoriteter plötsligt och ogärna finner sig själva genom att övervinna en politisk och social identitet som kunde utmana deras egen auktoritet.²⁷

Enligt Brubaker handlar konflikten med den nya diasporan om tre olika aktörer; själva nationella minoriteten, hemlandet som kände närhet och som gjorde gientjänst till betydelsen av närheten, och regeringen som placerade minoriteten inom dess nya gränser. Dessa tre aktörer är ihopkopplade och sociologen Brubaker kallar det för

²³ Eriksen (1993) s. 152

²⁴ Eriksen (1993) s. 154

²⁵ Bjereld (2002) s. 172

²⁶ Mandelbaum (2000) s. 3

²⁷ Mandelbaum (2000) s. 5

”traditio nexus”, att det är handlanden av den ena som påverkar de andra två. Exempel på detta kan den ungerska minoriteten utgöra genom att hemlandet Ungern känner närhet för sina minoriteter utanför gränserna och att den ungerska minoriteten känner sig diskriminerande inom de nya gränserna.

2. SVERIGES OFFICIELLA HANDLINGAR

UD: s rapporteringar år 1983- 1989

Den rumänska frågan eller minoriteternas problem i Rumänien började uppmärksammas under år 1983. Tidigare handlingar fanns från 1950- talet med den judiska minoriteten som huvudpunkt. De flesta handlingar, mest promemorior, kom från svenska ambassader i Budapest och i Bukarest. En av de första promemorior som ambassaden skickade till UD handlade främst om den ungerska minoritetens ställning, när det gäller kulturen i form av medier - och utbildningsnivån försämrades.

I brevet: *Den ungerska minoriteten i Rumänien 1983-09-15*, rapporterades den ungerska minoritetens ställning i Rumänien. Det handlade om hur den ungerska språkets ställning försvagades allt mer. Även utbildningen nämdes, det fanns inte längre några ungerska universitet. Kontakterna mellan den ungerska minoriteten i Rumänien och Ungern försvårades systematiskt.

Det finns inga i Ungern utgivna tidningar, tidskrifter eller böcker att köpa i Transsylvanien. Rumänien och Ungern har visserligen avtal om utbyte av publikationer men avtalet saboteras från rumänsk sida genom att alla ungerska publikationer skickas till områden med enbart rumänsk befolkning och därefter returneras som osäljbara.²⁸

När det gällde flykt eller flyttning till Ungern tilläts en viss utvandring dit, framförallt familjeåterförening.

Slutakten från ESK- konferensen i Helsingfors har medverkat till att något öka möjligheterna.²⁹

Svenska ambassaden i Bukarest skrev i brevet, *Rumäniens nationella minoriteter* att frågan om de rumänska minoriteternas ställning diskuterades och det var ungrare och tyskar som stod i centrum.

Det faktum att frågan livligt diskuteras betyder emellertid inte att några entydiga svar finns. Det ligger i sakens natur, att varje nationell minoritet, varhelst den är bosatt, kan uppleva sig vara

²⁸ UD, HP 21 Eru, 1983-09-15 s. 2

²⁹ UD, HP 21 Eru, 1983-09-15 s. 3

utsatt för diskriminering. Även om så objektivt sett icke är fallet. Likaså hävdas ofta från centrala statsmaktens sida att ingen diskriminering förekommer, även om så är fallet.

Ambassaden i Bukarest hävdade att det inte rådde någon tvekan om att den ungerska minoriteten kände sig diskriminerade. Men för att förstå detta bättre var det nödvändigt med en historisk tillbakablick. Den historiska tillbakablick som den svenska ambassaden i Bukarest skrev påstod att de allra flesta ungrare var bosatta i Transsylvanien och anslöts på ett sent stadium till Rumänien- formellt genom Trianonfördraget 1920. Genom Wiendiktatet var Transsylvanien under perioden 1940-1944, en del av Ungern. Transsylvanienungrarnas historia inom den rumänska nationalstatens gränser omfattar ca: 60 år.

Under den långa tid som Transsylvanien tillhörde Ungern, var ungrarna minoritet. Man beräknade att andelen rumäner låg på ca 70%. Men ungrarna dominerade Transsylvaniens ekonomiska och sociala liv medan rumänerna, var lantarbetare och kuskar.³⁰

Här rapporterar UD fel siffror gällande den rumänska befolkningen. Enligt folkräkningen som gjordes år 1910 bodde det 2 678 000 invånare i Transsylvanien, 1 472 000 var rumäner, och 918 000 var ungrare.³¹ Folkräkningen visar således att det bodde 54.9% rumäner och inte 70 % som det framstod i UD:s rapport.

Efter ambassadens korta historiebereskrivning fann man ett exempel som en amerikansk historieprofessor, exrumän och jude med ungerska som modersmål tog upp efter ett besök hos ambassaden. Han berättade hur rumänerna utsattes för hårda förtryck under sin tid.

Han menade att mot denna bakgrund skulle kunna förstå, om viljan till revansch var stark bland rumänerna, men att någon sådan vilja inte tilläts komma till uttryck. Det ligger förvisso inte i den rumänska statsledningens intresse att underblåsa några revanschistiska tendenser och framför allt ligger det inte i Sovjetunionens.³²

Det existerade en teori enligt ambassaden som omfattades av olika iakttagare. Det var att talet om den ungerska minoritetens diskriminering i Rumänien i stor utsträckning utgick från det faktum att rumänerna inte var särskild skickliga på att argumentera.

De har helt enkelt svårt att värja sig mot den stora flöde av propaganda- och informationsmaterial, som ungersk och transylvanska organisationer sprider i utlandet, - särskilt i USA- och med den ungerska regeringens tysta gillande.³³

³⁰ UD, HP 21 Eru, 1983-09-15 s. 4

³¹ Mandelbaum (2000) s. 33

³² UD, HP 21 Eru, 1983-12-13 s. 2

³³ UD HP 21 Eru, 1983-12-13 s. 2

Det gick att observera att den svenska ambassadens (i Bukarest) syn var att rumänerna diskriminerades av ungrare när Transsylvanien en gång tillhörde Ungern. Dessutom verkade inte den rumänska staten, enligt ambassaden – haft några revanschistiska syften för att diskriminera ungrare enbart för att rumäner en gång förtrycktes av dem.

Officiella svenska uttalanden?

I juli 1988 hade ännu inga officiella uttalanden från svensk sida förekommit.

Eventuella framtida uttalanden måste vägas mot de följder dessa kan få för vissa bilaterala svensk- rumänska mellanhavanden, främst de stundom mycket utdragna och komplicerade familjeåterföreningsfallen.³⁴

Denna promemoria har varit hemlig enligt sekretesslagen och även så många andra som jag stött på.

När Balint Szendrői och ytterligare en representant från den ungerska riksförbundet besökte den svenske kabinettssekreteraren Pierre Schori undrade Szendrői om Sverige hade för avsikt att ställa sig till de fördömanden av den rumänska politiken som andra regeringar gjort. Schori underströk att departementet följde utvecklingen i Rumänien mycket noga. Den rumänska politiken var brutal och omänsklig och det fanns inget försvar för denna slags folkförflytning. Politiken stred mot internationella åtaganden - liksom den rumänska delen av befolkningen drabbades av den.

Sverige har i Wien berört de europeiska minoriteternas problem och efterlyst vishet och generositet vid handläggningen av dessa, men ej särskilt berört den ungerska minoriteten i Rumänien.³⁵

Schori menade att det var självklart att Sverige skulle ge sin uppfattning men frågan var bara i vilken form; officiellt och offentligt eller via andra kanaler. Det konstaterades att ett svenskt agerande skulle komma men formen var ännu inte bestämd.

Det fanns en koppling mellan ett svenskt uttalande och denna särskilda problematik. Det gällde att inte förstöra de kanaler som trots allt fanns - till förfång för utresefallen.³⁶

I september hade Sverige fortfarande, inte gjort några officiella uttalanden. Enligt den svenska utrikespolitiken var Ceausescus politik densamma för alla och drabbade inte enbart minoriteterna i landet.

³⁴ UD HP 21 Eru, 1988-07-15 s. 2

³⁵ UD HP 21 Eru, 1988-08-17 s. 2

³⁶ UD HP 21 Eru, 1988-08-17 s. 2

På svensk sida har något officiellt uttalande inte gjorts. Vår uppfattning har hittills varit att Ceausescu – regimens politik drabbar alla rumäner lika och kan inte sägas vara särskilt inriktad på minoriteterna. ../ ett svensk uttalande riskerar också att missbrukas i det rumänsk- ungerska ordkriget.³⁷

I en hemlig promemoria *Rumänien- Ungern- Sverige* beskrevs den rumänska politikens planer till den s.k. systematiseringsprogrammet. För ett tag sedan beslöt den rumänska ledaren Ceausescu att förverkliga den plan och målet var att omstrukturera den rumänska landsbygden, öka jordbruksarealen och bidra till att skapa ”den nya rumänska människan”. Denna plan var känd i över tjugo år men förvecklades inte. Fram till år 2000 skall omkring 7000 byar av sammanlagt 13000, raseras och befolkningen flyttas till nybyggda ”agro- industriella komplex”.

I Transsylvanien kommer – om systematiseringsprogrammet genomförs – minoriteternas kultur (särskild byggnader) att utsättas för stor och säker obotlig skada.³⁸

2.1. Ungrare diskrimineras men även rumäner - p.g.a. Ceausescu regimen

Här väljer UD att framföra ett annat historiskt perspektiv angående Transsylvanien. Man får veta att när Transsylvanien tillhörde Ungern 1940-1944 var rumänerna under underordnande arbeten och att de utsattes utan tvivel för hårt förtryck. Det förekom en debatt från de ungerska och rumänska sidorna, som handlade om Transsylvaniens historia. Men från rumänskt håll existerade det en hel del historieförvanskning, enligt ambassaden, som påpekade att det inte var enbart ungrare som drabbades ekonomiskt utan även så rumäner, p.g.a. den rumänska politiken i landet.

De har liksom andra rumäner fått se sin levnadsstandard försämrad i de senaste åren i skarp kontrast med det ökade välståndet i Ungern. Ungarna brukar se detta som en etnisk diskriminering. Knappheten på livsmedel och andra varor förekommer dock i samma utsträckning i ”rumänska” städer och byar.³⁹

Det var ungrarna enligt ambassaden, som mest kände av den aktuella rumänska politiken. Under detta år fick man även reda på varför ungrare kunde känna sig diskriminerade.

³⁷ UD HP 21 Eru, 1988-09-02 s. 2

³⁸ UD HP 21 Eru, 1988-09-02 s. 2

³⁹ UD HP 21 Eru, 1987-03-16 s. 1

⁴⁰ UD HP 21 Eru, 1987-03-16 s. 1

Att ungarna uppfattar sig som diskriminerade beror till stor del av att den ungerska republiken ligger andra sidan gränsen - socialistisk men också välmående. De transylvanska ungrarna – och troligen många andra rumäner – ser Ungern som en ekonomisk modell som borde stå som föredöme för Rumänien.⁴⁰

De rumänska ungrarna var den grupp som mest drabbades av rumäniseringsprocessen som pågick. Detta var särskilt märkbart på undervisningsområdet. När det gällde medier hade ungerspråkiga sändningar på den rumänska televisionen helt upphört och radiosändningar förekom sedan ett år endast femton minuter per dag.

De transylvanska ungrarna har en högt utvecklad kultur och ser givetvis med stor oro på den fortgående rumäniseringsprocessen.⁴¹

När det gällde religionen var det inte lätt att praktisera den grundlagfästa religionsfriheten i Rumänien, men ungrare hade större svårigheter än de flesta. Det hade också blivit svårare att besöka släktingar från båda sidorna av gränsen, där förekom det trakasserier. Emigration till Ungern var inte tillåten och rumänsk utresetillstånd kunde beviljas endast för familjeåterförening och äktenskap.

../ under senare tid märks en kraftig ökning av rumäner med ungerskt ursprung, som söker uppehållstillstånd i Sverige.⁴²

Under år 1988 stod systematiseringsprocessen i centrum. Det ryktades att systematiseringen av byarna i Transsylvanien snart skulle genomföras. Enligt systematiseringsplanerna skulle tusentals byar försvinna i Rumänien. De små privatägda husen skulle rivas, befolkningen fick sammanföras i nyuppförda hyreskaserner och tomtmarken utnyttjades för det kollektiva jordbrukets behov.

Om dessa planer verkligen genomförs fullt ut blir följden säkerligen ett dråpslag mot den ungerska minoritetens – liksom andra särgruppers – möjligheter att bibehålla sin egen identitet.⁴³

Det riktades även kritik mot diktatorn Nicolae Ceausescu.

I Budapest hoppas man ../ att tiden post Ceausescu skall erbjuda gynnsammare villkor för

⁴¹ UD HP 21 Eru, 1987-03-16 s. 5

⁴² UD HP 21 Eru, 1987-03-16 s. 5

⁴³ UD HP 21 Eru, 1988-05-24 s. 8

⁴⁴ UD HP 21 Eru, 1988-05-24 s. 8

ungarna i Rumänien. I nuläget inriktar sig den utsatta minoriteten tydligen på att under svåra förhållanden bevara så mycket som möjligt av sin hotade ungerskhet. Så länge Nicola Ceausescu regerar torde dragkampen om Transsylvanien under alla omständigheter komma att fortsätta mellan Budapest och Bukarest.⁴⁴

Vidare påstods det att det var troligt att konflikten eller kampen om Transsylvanien skulle upphöra när diktatorn försvann men nationalismen skulle inte försvinna lätt.

Regimer och diktatorer kan komma och gå, men de nationalistiska aspirationerna i Bukarest lär förbli densamma.⁴⁵

2.2. Interpellationer från olika partier

Under oktober månad började olika partiledamöter från centerpartiet och moderaterna att skriva interpellationer. Det gällde minoriteterna i Rumänien och systematiseringsprogrammet.

Centerpartiet

Centerpartiet ansåg att om kollektiviseringen av jordbruket påbörjades skulle den drabba landsbygdsbefolkningen hårt och då inte minst de ungerska och tyska minoriteterna. Människorna skulle tvingas att lämna sin hembygd och flytta till de s.k. jordbrukscentra. Centern hävdade att detta var en omvälvning som inte enbart skulle helt förändra minoriteternas kulturella och ekonomiska - men även de sociala livsmönstren.

Sverige kan inte stillatigande åse de övergrepp som sker mot landsbygdsbefolkningen i Rumänien. Jag vill därför fråga utrikesministern Sten Andersson vilka åtgärder avser den svenska regeringen att vidta för att söka förhindra de omänskliga och mot FN - stadgan allvarligt stridande övergreppen mot vissa grupper av människor i Rumänien.⁴⁶

Moderaterna

Ungarna var de som tydligt nämndes i moderaternas fråga till regeringen. De påstod att det var den ungerska minoriteten som utsattes för ett övergrepp som saknade motsvarighet i efterkrigstidens Europa. Människor rycktes upp från sina hem, de tvingades att lämna byar och gårdar för att sedan sammanföras i stora bostadsområden,

⁴⁵ UD HP 21 Eru 1988-05-24 s. 8

⁴⁶ UD HP 21 Eru, Interpellation Centerpartiet 1988/89:1, Karin Söder

⁴⁷ UD HP 21 Eru, Fråga till statsråd, Moderaterna 1988/89:15, Margaretha af Ugglas

s.k. ”jordbruks- och industrie centrum”. Ett helt folks identitet och samhörighet hotades att slås sönder ansåg moderaterna.

Är regeringen beredd att ta upp situationen för den ungerska minoriteten i Rumänien vid ESK - konferensen i Wien och FN samt verka för att en särskild rapportör tillsätts inom FN: s ram för att bevaka situationen för de mänskliga rättigheterna i Rumänien.⁴⁷

2.3. Svar från interpellationer

Utrikesminister Sten Anderssons svar på interpellationer

Den 22 november 1988 fick utrikesministern Sten Andersson besvara interpellationer och frågor som ställdes av moderaterna och centerpartiet. Utrikesministern underströk att regimens politik drabbade alla rumäner, oavsett etnisk tillhörighet. Men likaväl hade de etniska minoriteterna i Rumänien i flera hänseenden drabbats hårdare av regeringens politik än den rumänska delen av befolkningen, enligt Andersson.

De rumänska planerna diskuterades i ESK: s uppföljningsmöte i Wien, där landet kritiserades hårt och även Sverige deltog. Den svenska chefsdelegaten hade särskilt framhållit vikten av att de nationella minoriteternas rättigheter skulle respekteras vid skapandet av det gemensamma Europa. Från svensk sida hade det därför betonats att det var av stor vikt att man med förståelse och generositet vårdade sig om dessa grupper.

Vi har dessutom på diplomatisk väg direkt till Rumäniens representanter framfört våra farhågor för vad det rumänska landsbygdsprogrammet kan få för resultat.⁴⁸

Om planen genomförs kommer det att leda till att unika exempel på det gemensamma europeiska kulturarvet tillfogas obotlig skada. Från svensk sida har denna aspekt drivits vid UNESCO: s avslutande styrelsemöte.

Redan i fjol fann vi anledning att i FN uttrycka vår oro för utvecklingen i Rumänien. Vi avser i år att ytterligare påtala de brott mot de mänskliga rättigheterna som den rumänska regeringen enligt vår uppfattning begår mot den som bor i landet.⁴⁹

Utrikesministern tog upp Margaretha af Ugglas fråga om tillsättandet av en särskild rapportör. Det var en möjlighet menade utrikesministern, men det hade dock i andra liknande fall visat sig vara svårt att uppnå en sådan enighet i kommissionen men att en

⁴⁸ UD, Utrikesministerns Sten Andersson svar till interpellation 1988-11-22, Nr 29

⁴⁹ UD, Utrikesministerns Sten Andersson svar till interpellation 1988-11-22, Nr 29

⁵⁰ UD, Utrikesministerns Sven Andersson svar till interpellation 1988-11-22, Nr 29

rapportör kunde tillställas.

Det är vår förhoppning att de rumänska ledarna skall låta sig övertygas om att deras internationella förpliktelser kräver en förändring av den hittills förda politiken, särskilt med hänsyn till dess inverkan på de nationella minoriteterna i landet. Regeringen kommer därför att fortsätta att nära följa utvecklingen.⁵⁰

Moderaternas Margaretha af Ugglas kommentarer

Margaretha af Ugglas svarade att rumänerna måste stå till svars inför det internationella samfundet. Omvärldens reaktion och avsky måste få diktaturen i Rumänien att ompröva sin omänskliga politik hävdade Ugglas.

I denna strävan måste vi i Sverige också engagera oss.⁵¹

Rumänien framstod som det land där Stalins grymma våldstradition fördes vidare. Ugglas ansåg att detta skedde i den vetenskapliga marxismens namn. Det var en fråga om ”systematisering”. Det som skedde i Rumänien var ett ohyggligt exempel på hur dogmer kunde användas av härskare till att föra en omänsklig politik och detta stred mot alla demokratiska och humanitära värderingar.

Utrikesministern säger i sitt svar att de även tagits upp av regeringars representanter i ESK. Det är bra, men nu måste frågan också upp i FN /.../ det bör stå på Sveriges dagordning för detta arbete att verka för att en särskild rapportör tillsätts för att undersöka situationen för de mänskliga rättigheterna i Rumänien. Jag önskar att utrikesministern ville ge kammaren ett klart besked i denna fråga idag.⁵²

Centerpartiets Karin Söders kommentarer

Det är en ohygglig situation i Rumänien för närvarande, och vi har alltför dålig insikt i vad som är för handen.⁵³

Centern ansåg att det var riktigt som utrikesministern påstod att det var en katastrof som drabbade alla rumäner och inte enbart minoriteterna. Den oerhörda tragedin innebar

⁵¹ UD, Margaretha af Ugglas interpellation 1988-11-22, Nr 29

⁵² UD, Margaretha af Ugglas interpellation 1988-11-22, Nr 29

⁵³ UD, Karin Söders interpellation 1988-11-22, Nr 29

⁵⁴ UD, Karin Söders interpellation 1988-11-22, Nr 29

enligt Karin Söders att man fördärvade kulturer och traditioner.

Det är många som vittnar om vad som händer, men jag vill upprepa att det är alldeles för så som uppmärksammar förhållandena i Rumänien.⁵⁴

Vidare berättade Karin Söder något personligt som hade med den ungerska minoritetens situation att göra.

Just idag råkade jag på vägen hit träffa utvandrad ungrare som kunde berätta att de ungrare som bor i Rumänien när de fått ett barn tilldelas 50 rumänska namn och att de måste ge sitt barn ett av dessa namn. Ett ungerskt namn får inte förekomma. - Så ser verkligheten ut!⁵⁵

Folkpartiets Håkan Holmbergs interpellation

Holmberg nämnde glädjen över att det rådde enighet inom den svenska politiken om fördömandet av detta exempellösa kulturmord som var riktad mot den hela bondekulturen i Rumänien, mot alla minoriteter i landet och ytterst mot rumänerna oavsett deras etniska tillhörighet.

Olika europeiska regeringar har också uttalat sig mycket tydligt och det är bra att Sverige medverkar i det arbetet. Vilka reaktioner har vi fått på de framstötter som gjorts från svenskt håll? Vilka ytterligare initiativ är möjliga att ta? Det är ganska bråttom!⁵⁶

I detta anförande instämde också Hadar Cars (fp).

Utrikesministern Sten Anderssons svar

Utrikesministern menade att Sverige drev en aktiv utrikespolitik. Det var inget tvivel om att Rumänien begick allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna. I frågan om vad Sverige borde göra mer svarade utrikesministern att:

Vi är bereda att i alla olika tänkbara sammanhang - i FN, i kommissionen för de mänskliga rättigheterna, i ESK, i UNESCO och i direkta samtal med de rumänska myndigheterna.⁵⁷

Utrikesministern hade haft tillfälle att en gång i tiden tala klarspråk med den rumänske presidenten genom ett möte med honom i egenskap av partisekreterare och han hade inget emot att få ett sådant tillfälle igen. Vidare svarade utrikesministern på frågan angående ESK- mötet i Wien att uppföljningsmötet i Wien hade nått sin slutfas.

⁵⁵ UD, Karin Söders interpellation 1988-11-22, Nr 29

⁵⁶ UD, Håkan Holmbergs interpellation 1988-11-22, Nr 29

⁵⁷ UD, Sten Anderssons svar 1988-11-22, Nr 29

Det är vår avsikt att där på nytt ta upp frågan. Det är en uppfattning som delas av fler länder, och naturligtvis de nordiska, som i sådana sammanhang brukar agera tillsammans.

När det gällde frågan om UNESCO hade generaldirektören fått UNESCO: s uppdrag att framföra medlemmarnas synpunkter, oro och kritik i direkt kontakt med de rumänska myndigheterna.

I vad gällde kommissionen för de mänskliga rättigheterna sade jag i mitt svar att en möjlighet är att det tillsätts en särskild rapportör. Det är nu ganska besvärligt. De mänskliga rättigheterna förtrampas i många länder /.../ Vi är naturligtvis beredda att diskutera den frågan och söka oss fram på den väg som vi tycker är mest effektiv för att åstadkomma och en förändring.⁵⁸

2.4. Anförande vid Ungerska Riksförbundets demonstration

Den ungerska riksförbundet i Stockholm bjöd in samtliga svenska partier till en demonstration mot det rumänska förtrycket av minoriteter i Transsylvanien, lördagen den 8 oktober 1988. Alla partiernas anföranden fanns förutom Kristdemokraternas och Miljöpartiets

Folkpartiet

Folkpartiet menade att de som liberaler inte i stillatigande kunde se hur minoriteter i andra länder förföljdes, fräntogs sina mänskliga rättigheter, sin egendom och sin kultur.

I Rumänien pågår för närvarande en ”omstrukturerings” eller ”homogeniseringsprocess”, som regimen kallar det. Den går ut på att knäcka den ungerska minoritetens kultur /.../ Diktaturer tar inga hänsyn, varken till minoriteter eller majoriteter.⁵⁹

De uttryckte även sin glädje och stolthet genom att Sverige fick en mångkulturell prägel genom de ungerska invandrarna.

Säkert är det inte lätt att vara invandrare i Sverige /.../ Så länge diktatur finns kommer vi ständigt att möta nya uttryck för förtryck och förnedring av enskilda människor. Mot det måste vi protestera /.../ Förhindra brottet mot Rumäniens minoriteter /.../ innan det är för sent.⁶⁰

Vänsterpartiet kommunisterna

Vänsterpartiet kommunisterna fördömde starkt det kulturmord som pågick mot 2 miljoner ungrare i Rumänien. Eftersom Rumänien hade undertecknat internationella konventioner om mänskliga fri och rättigheter fick president Ceausescu finna sig i att

⁵⁸ UD, Sten Anderssons svar 1988-11-22, Nr 29

⁵⁹ UD HP 21 Eru, Folkpartiets anförande 1988-10-08

⁶⁰ UD HP 21 Eru, Folkpartiets anförande 1988-10-08

man krävde att hans land och regering skulle respektera dessa konventioner. Det som pågick i Rumänien skadade allvarligt landets internationella anseende, men Vpk var också noggranna med att påpeka deras önskan om Sveriges fortsatta förbindelser med Rumänien, trots att de ansåg att Sveriges regering hade all anledning till att reagera starkt mot övergreppen i Rumänien.

Vpk önskar att Sverige skall ha goda förbindelser med Rumänien. Men det kan vi aldrig ha till priset av att vi skulle tåga då det sker allvarliga övergrepp mot folkrätten.⁶¹

Socialdemokraterna

Socialdemokraterna ansåg att det som pågick i Rumänien var, ett brutalt förtryck mot minoritetsgrupper. Syftet med förtrycket var att förjaga, skingra och utplåna den ungerska minoriteten i Rumänien. Socialdemokraterna beskrev den ungerska minoritetens situation stegvis. De började med att nämna rätten till den ungerska kulturen och deras ursprung förmenades. Där det fanns en ungersk majoritet i städer rådde det bosättningsförbud och historien förfalskades.

Vi vill möta en stolt ungersk befolkning i Transsylvanien. Där ska de ha rätt till sin hembygd och sitt mänskliga liv. Om Rumänien förmenar sina folkgrupper dess rättigheter och mänsklig värdighet, så ställer de hela sin nation vid sidan av gemenskapen av Europa /../ Europa ska bygga på mänsklig värdighet och mänskliga rättigheter för alla; då måste vi ställa oss på den ungerska befolkningens sida i Transsylvanien.⁶²

2.5. Kritik riktad mot Sverige

Det fanns ett brev inkommet 1988-05-22, av Pokornys advokatbyrå som skrev till det svenska utrikesdepartementet samt arbetsmarknadsdepartementet att det skulle vara bra om Sverige tog emot ca 10 000 ungerska kvotflyktingar från Rumänien. Det stod att de var högutbildade folk och att det skulle innebära ekonomiskt glädje för Sverige. Vid e-post kontakt med f.d. advokaten Jan Pokorny fick jag veta att han under den tiden arbetat med flyktingfrågorna fram till dess de chilenska flyktingarna började komma. Jag frågade om de ungerska flyktingarna och Sveriges roll i det hela och hans svar till mig inkommen den 12 maj 2005 var;

Jag kommer inte alls ihåg att jag skrivit sådana brev som du skriver om. Det är möjligt att jag har gjort det eftersom jag blev så förbannad på de svenska myndigheterna som i vanlig ordning bara sparkade väck de, som kunde vara trevliga och nyttiga och bra för Sverige. Jag hade t o m en tanke, som jag aldrig gav luft åt: om vi tog hit ett antal ungrare från Transsylvanien, som jag fått

⁶¹ UD HP 21 Eru, Vänsterpartiets kommunisternas anförande 1988-10-08

⁶² UD HP 21 Eru, Socialdemokraternas anförande 1988-10-08

ett speciellt gott intryck av, hade vi - med deras hjälp - inte bara kunna kolonialisera Norrland utan även fått ett välkommet tillskott av duktiga egenföretagare.⁶³

Efter detta tog jag möjligheten att ytterligare ställa frågor till den f.d. advokaten som mest handlade om de ungerska flyktingarna i Sverige. Eftersom han hade skrivit brevet till både UD och Arbetsmarknadsdepartementet undrade jag om han personligen hade föreläst eller haft seminarier med någon av de svenska politikerna och så genom påverka dem. Men det hade han inte gjort. En fråga som jag ställde var om de ungerska flyktingarna från Rumänien fick uppehållstillstånd i Sverige p.g.a. att regeringen visste hur deras situation var svarade advokaten;

Jag hade alltid en känsla av att det var en sinkadus om transsylvanerna fick UT i Sverige. De var alltför bra, alltför hederliga, alltför duktiga för att få komma hit. De var - tyckte jag - som svenskarna på 1940-talet. Och vem brydde sig om Ceausescu förtryckte några ungrare...⁶⁴

Och angående den svenska flyktingpolitiken uttryckte Pokorny så här;

Den svenska politiken rörande transsylvanerna var varken bättre eller sämre än för andra. Fast jag personligen var lika förbannad varje gång mina klienter blev utkastade. Så trevliga, så duktiga, så behagliga människor!

Rumänsk protest mot demonstrationen i Stockholm

Den rumänska ambassadören Ioan Ceterchi protesterade mot den demonstration som hölls i Stockholm den 8 oktober 1988. Ungerska riksförbundet hade organiserat en tvärvolitisk demonstration vilken man manade till skarp internationell reaktion mot ”det kulturella folkmord”, som pågick i Rumänien.

Ambassadören uttryckte sin förvåning över att de svenska myndigheterna kunde tillåta en demonstration, där antirumänska slagord ropades och hela den rumänska framstegssträvan felaktig vändes emot landet.⁶⁵ Det fanns enligt honom en felaktig uppfattning att rumänska myndigheter skulle med tvång inlemma den ungerska minoriteten i det rumänska folket och jämna 7000 ungerska byar och 9000 kyrkor i Transsylvanien med marken. Han förnekade att det skulle finnas några nationella mottagningar i hans land. Ambassadören framförde till sist en önskan om att svenska myndigheter i fortsättningen inte skulle tillåta fientliga demonstrationer mot Rumänien.⁶⁶

⁶³ Privat e-post, inkommen den 12 maj 2005 19:36: 04

⁶⁴ Privat e-post, inkommen den 19 maj 2005 19:41: 48

⁶⁵ UD HP 21 Eru, Rumänsk protest mot demonstration 1988-10-17, s. 1

Jag fann inte tillfälligt lämpligt att gå in i polemik med ambassadören utan konstaterade a) att jag som han visste, inte kunde utlova förbud mot demonstrationer i framtiden och b) att vad han sagt skulle framföras till intresserade parter på svensk sida.⁶⁷

2.6. Analys

Precis som Stig Hadenius skrev i boken, ”*Svensk politik under 1900- talet*”, har Sverige varit aktiv i utländska konflikter. Detta kan även förmärkas genom denna undersökning. Ambassadörer rapporterade om den ungerska minoritetens situation och hur deras rättigheter försämrades under Ceausescus regim. Men samtidigt ansåg Sverige – eller rättare sagt den svenska regeringen - att Ceausescus politik var densamma för alla och inte drabbade enbart minoriteterna i landet.

Sverige tog ställning genom att föra upp denna fråga till ESK och UNESCO men ändå kom det inga officiella uttalanden trots konstatering på att ett eventuellt uttalande skulle komma. Utrikesdepartementet ansåg att ett svenskt uttalande skulle innebära missbruk inom det rumänska och ungerska ordkriget. Här ser man ytterligare ett svenskt försök att behålla neutraliteten, frågan är vad Sverige vann på att försvara en totalitär regim under medvetandet av att denna regim inte följde den internationella konventionen för de mänskliga rättigheterna.

Det är svårt att förstå en politik som både är kritisk mot att en minoritets rättigheter hotas samtidigt som den inte uttrycker några officiella uttalanden mot den regim som ser till att minoritetens rättigheter hotas. Är denna politik en sådan som försöker vara ”god” åt en drabbad minoritet genom att reagera för att minoritetens rättigheter ska uppfyllas men samtidigt inte uttrycker något officiellt uttalande emot den totalitära regimen som är bakomliggande för det hela?

I någon av UD: s rapporteringar nämndes det att den försämrade ekonomin drabbade alla rumänska medborgare lika hårt. Här sker det en viss generalisering från svensk sida genom att påpeka att ekonomin drabbade alla lika hårt. Det var ju inte ekonomin som var det största problemet när det gällde den ungerska minoriteten, utan att deras möjligheter till identitet, kultur, språk och utbildning försämrades. Något som måste ha varit möjligt för majoriteten, således rumäner. Därför borde inte sådana generaliserande jämförelser åstadkomma för att komma fram till att Ceausescu regimen drabbade alla lika hårt. Den må ha drabbat alla lika hårt men på olika sätt, beroende på etnicitet eller nationalitet.

⁶⁶ UD HP 21 Eru, Rumänsk protest mot demonstration 1988-10-17, s . 2

⁶⁷ UD HP 21 Eru, Rumänsk protest mot demonstration 1988-10-17, s . 2

Enligt UD:s rapporter skulle genomförandet av "systematiseringen" innebära en katastrof mot den ungerska minoriteten där möjligheter till bibehållandet av identiteten försämras. Men Eriksen hävdar att även om en etnisk grupp förflyttas till en annan stad eller lokal centra och där kommer i kontakt med andra vanor eller språk kan de fortfarande bibehålla sin etniska identitet även om sociala och kulturella förändringar kan ske snabbt. "Systematiseringen" drabbade den ungerska minoriteten i Rumänien och den rumänska staten förde en brutal politik mot den ungerska minoriteten genom att förflytta dem till andra områden. Staten kan enligt Eriksens förklaring assimilera minoriteter bl.a. genom förflyttning och det var det som hände med den ungerska minoriteten. Den ungerska minoriteten fick inte behålla sin etnicitet genom att deras möjligheter till eget språk eller rätten till att bo där de ville försämrades.

Genom att påpeka att den ungerska minoriteten kunde känna sig diskriminerande eftersom de jämförde sin situation med den välmående Ungern märks det att Sverige försökte hitta en förklaring till diskrimineringen av ungarna. Man kan uppfatta det som om den ungerska minoriteten enligt Sverige inte egentligen "var" diskriminerade utan de "kände" sig det.

UD hade fel siffror angående den rumänska befolkningen i en utav rapporterna där det påstods att det bodde 70 % rumäner under en lång tid istället för 54.9%. Detta skulle kunna innebära att det svenska UD eventuellt fick källor från rumänska myndigheter som gav felaktiga siffror, trots att UD nämnde att det existerade en rumänsk historieförvanskning. Det fanns således en folkräkning som gjordes år 1910 men som UD av någon okänd anledning inte tog upp.

Samtliga partier hävdade eller var medvetna om att den ungerska minoriteten var förtryckt av Ceausescus regim. Oppositionen pressade positionen till att reagera starkare mot Rumäniens politik genom att inte bara vilja ta upp frågan i ESK men även i FN. Att den borgerliga oppositionen reagerade starkare eller uttryckte sin vilja för att Sverige skulle ta upp frågan även i FN kan tyckas betydda att de hittade skäl till att kritisera positionen, som det ofta händer vid sådana frågor, eller var möjligen de övriga partierna mer emot Ceausescu regimen än vad socialdemokraterna var? Vänsterpartiet kommunisterna uttryckte att Rumäniens övergrepp inte kunde accepteras men trots detta skulle Sverige inte förstöra förbindelserna med Rumänien.

Om man jämför hur den svenska politiken varit under andra konflikter kan man märka skillnader i agerandet angående utländska konflikter. Moderaterna var ett av de partier som stödde den ungerska minoriteten i Rumänien och som ville ta upp frågan även i FN.

Men under Palestinakonflikten 1988 bröt moderaterna mot den svenska policyn - att inte diskutera genomförbarheten av upprättandet av en självständig palestinsk statsbildning – när moderatledaren Carl Bildt uttalade sin misstro mot en palestinsk statsbildning på Västbanken och Gaza.⁶⁸ Hans argument var att;

Områdena är små, de är åtskilda och svaga, kanske alltför små, alltför åtskilda och alltför svaga för att med utsikt till verklig självständighet kunna forma en egen stat.⁶⁹

Frågan om den ungerska minoritetens situation i Rumänien och Palestinafrågan är således två olika konflikter där moderater haft olika reaktioner. De har stött den ungerska minoriteten i Rumänien men en palestinsk statsbildning skulle vara fel p.g.a. ”små områden”. Handlade Palestinakonflikten enbart om gränser enligt moderaterna eller var inte palestinier också inblandade i rätten till mänskliga rättigheter? Eller förde moderaterna en annan slags politik mot den ungerska minoriteten, enbart för att de ”led” av en kommunistisk regim och palestinerna var eventuellt de som stöddes av vänstern och kommunisterna?

Den kurdiska frågan är också något som Sverige uttalat sig om, en ganska kallsinnig inställning till tanken på en kurdisk statsbildning. Även om man såg på kurderna som en egen etnisk grupp betonade man dess inbördes splittring samt dess assimilering i olika stater. År 1980 uttryckte den dåvarande utrikesministern Ullsten att kurderna i stor utsträckning assimilerades i de länder de bor i och med att de sällan innehar höga poster i det politiska livet. I en interpellation den 24 maj 1982 hävdade han att det var svårt att finna några belegg för att de;

skulle vara utsatta för systematisk förtryck och trakasserier i Syrien.⁷⁰

Det påstådda uttrycket om att kurderna skulle vara förtryckta i Turkiet, Iran, Irak och Syrien har hänvisad med Sveriges allmänna inställning till de mänskliga rättigheterna. Sverige har således behandlat den kurdiska och den ungerska minoriteten på ett liknande sätt, genom att hänvisa till de mänskliga rättigheterna. Men ändå gjordes det inga officiella uttalanden angående den ungerska minoriteten, trots att man var medveten om att de mänskliga rättigheterna hotades. Berodde allt detta på att Ceausescus regim verkligen var lika ”ond” för alla rumänska medborgare eller var det

⁶⁸ Bjereld (1989) s. 246

⁶⁹ Bjereld (1989) s. 246

⁷⁰ Bjereld (1989) s. 90

bara så att den svenska politiken ”utnyttjade” detta för att behålla sin ”neutralitet”?

3. MEDIERNA OCH DE OLIKA DEBATTÖRERNA

DN debatt år 1980 - Ungrare i Rumänien är förtryckta

Det var år 1980 som de svenska medierna började uppmärksamma den ungerska minoritetens situation i Rumänien. *Dagens Nyheter* publicerade två debattartiklar i september respektive november 1980.

Den första debattartikeln skrevs av Johan Carlsson, verksam som tingnotarie i Nyköping och Susanne Ekberg som studerade juridik vid Stockholms universitet. De ansåg att ungrarna var förtryckta i Transsylvanien. Artikeln hette ”*Hur Rumänien förtrycker ungrarna i Transsylvanien*”.⁷¹ Historiskt sett skrev de att Transsylvanien var knutet till Ungern i cirka 1000 år. Under alla de år av utländskt förtryck som Ungern utsatts för i historien har detta område kunnat upprätthålla en stor grad av självständighet och därmed bevarat sin egenart.

Förtryck och förvisning

I debattartikeln ”*Hur Rumänien förtrycker ungrarna i Transsylvanien*” skrevs det på vilket sätt ungrarna förtrycktes. Förhållandena för ungrarna i Transsylvanien hade ändrats under 1960-talet. Tidigare hade de möjlighet att behålla sin nationella identitet och särart men nu påbörjades en totalassimilering av dem. Den rumänska regeringens mål tycks vara, menade de, att skapa en stat utan minoriteter.

Förtrycket var svårt att påvisa i lagar och förordningar. Men det var ett antal företeelser inom olika delar av samhället som visade den rumänska regeringens intentioner. De rumänska myndigheternas assimilering av ungrarna hade påbörjats gradvis genom en nedskärning av undervisningen på ungerska. Kravet på att minst 25 elever från varje årskurs måste vara ungersktalande innebar att små byar och samhällen i Transsylvanien helt gick miste om denna undervisning.⁷² Ungerska skolor slås samman med rumänska och kvar blir blott en ungersk sektion som några år senare helt upphör. Vidare i artikeln står det att studentrum på universitet inte får inrymmas av endast ungrare, det finns krav på att det måste finnas minst en rumän i varje rum för att förhindra att de talar ungerska sinnesmällan.

⁷¹ *Dagens Nyheter* 1988-09-30, s 4

När den rumänska staten kräver att ungerska nyexaminerade studenter ska praktisera minst ett år efter examen inom en angiven ort blir ungrare i Transsylvanien oftast belägna till icke ungersktagande delar av landet.

Till följd att denna påtvingade förflytning av välutbildade ungrare har det blivit brist av ungersktagande jurister och läkare i mindre folktäta områden i Transsylvanien. Syftet med detta kan inte vara annat än att försvaga den ungerska minoritetens ställning i Transsylvanien.⁷³

Strypt kontakt och nya regler

Enligt förordningen 225:1974 har man infört förbud för rumänska invånare att inhysa utländska gäster i sitt hem, undantag gäller enbart allra närmaste i familjen. Detta påverkar relationen mellan ungrare från Ungern och ungrarna i Transsylvanien. Förordningen riktas mot utländska besökare men konsekvenserna blir större för den ungerska minoriteten eftersom de allra flesta har släkt och vänner i Ungern eller i väst.

Ungerns och Rumäniens statschefer träffades i slutet av 1970- talet, i ett försök att lösa problemet men något konkret resultat har inte nåtts vid detta möte. Ungernarna i Transsylvanien hoppas på opinionen i Väst ska hjälpa dem. Problemet löses inte genom att 2,5 miljoner ungrare emigrerar utan de måste få försäkras att stanna kvar och bibehålla sin nationella särart. Allt enligt FN konventionen som Rumänien har ratificerat.

Ungrare i Rumänien är inte förtryckta

Under samma år i november månad kom en annan debattartikel på *Dagens Nyheter*, där man tvärtom menade att ungrare i Rumänien inte var förtryckta. Detta hävdade civilekonomen och läraren från Handelshögskolan i Stockholm, Per Ronnås som även skrivit en avhandling – ”*Urbanization in Romania : a geography of social and economic change since independence*”.

I debattartikeln ”*Om ungrarna i Rumänien: Ungrarna är inte förtryckta*”⁷⁴, påstår Ronnås att den artikel som publicerats i september ”*Hur Rumänien förtrycker ungrarna i Transsylvanien*” - DN 1988-09-30, var bara en av flera ungersk inspirerade missnöjesyttringar publicerade i Västeuropa de senaste åren.

⁷² Dagens Nyheter 1988-09-30, s 4

⁷³ Dagens Nyheter 1988-09-30, s 4

⁷⁴ Dagens Nyheter 1988-11-11, s 4

Carlssons och Ekbergs huvudtes var att Rumänien systematiskt diskriminerade sin ungersktalande minoritet i syfte att ”totalassimilera” dem. Detta påstående faller på sin egen orimlighet anser Ronnås. Det går enligt honom inte med tvång att assimilera 2 miljoner människor. Historien visar att diskriminering och förtryck får helt motsatt effekt. Sexhundra år av ungersk diskriminering av rumänerna i Transsylvanien är klart belägg för detta.

Det är sant anser Ronnås att det pågår en assimileringprocess men detta genom att de etniska grupperna alltmer kommit att bli varandras jämlikar och kontakten mellan dem har ökat. Giftermål mellan ungrare och rumäner blir allt vanligare och till skillnad från förr är tvåspråkigheten utbredd bland rumäner och ungrare. De ökade kontakterna kan på sikt innebära att minoriteterna kan förlora sin särart.

Ronnås håller med om att den ungersktalande minoriteten i Transsylvanien har förlorat sin ställning men detta som överklass vilket kan enligt honom bland ungrarna uppfatta sig som diskriminerande. Jämförelser med det välmående Ungern kan ge upphov till missnöje.

De exempel på diskriminering som Carlsson och Ekberg ger är också ensidiga och rent felaktiga. De påstår bl.a. att nyexaminerade ungerska studenter blir förvisade till tjänstgöring i rumänskspråkiga delar av landet. Ronnås menar att i verkligheten erhåller de nyexaminerade studenterna, vare sig de är rumäner eller ungrare, förtur vid tillsättande av tjänster i den egna hemorten eller i föräldrarnas hemort. I övrigt tilldelas tjänsterna strikt efter avgångsbetyg.

3.1. Mediernas rapportering angående ”systematiseringsprogrammet”

I slutet av 1980- talet började svenska medier återigen att uppmärksamma situationen i Rumänien. Men denna gång var det inte bara *Dagens Nyheter* som publicerade artiklar utan även andra tidningar. Denna period uppmärksammades p.g.a. allt tydde på att systematiseringen av byarna hade börjat äga rum. De svenska tidningarna; *Dagens Nyheter*, *Expressen*, *Göteborgs Posten*, *Svenska Dagbladet* och *Östgöta Correspondenten* publicerade under år 1988 och 1989 ett antal artiklar om situationen i Rumänien. Diktatorn Ceausescu och hans planer för ”systematiseringen” var den stora frågan, men likadant gällde den ungerska minoriteten.

Dagens Nyheter

Den planerade rivningen av tusentals byar skildrades av *DN* men bortglömda var inte den ungerska minoriteten och deras situation i Rumänien. *DN* valde att intervjua ungrare från Rumänien och lät de direkt berätta om sin situation. Under rubriken ”Byar ska jämnas med marken”⁷⁵, fick man reda på att Ceausescu planerade att låta riva 7000 av landets byar och istället låta befolkningen flytta in i nybyggda flerfamiljehus.

En inofficiell förklaring till varför Ceausescu har denna plan är att han vill ”ena” landet, skrev *DN* från Rumänien. Den ungerska och tyska minoriteten hade Ceausescu länge haft som mål. Dessa grupper skulle smälta ihop med rumänerna, genom att använda tvångsmässiga metoder bland dem.

I oktober månad under samma år handlade en av *DN*:s artiklar återigen om en ungersk man och hans syn på Ceausescu och situationen kring Rumäniens byar. Han var flykting från Transsylvanien som ansåg att den grupp som hade störst anledning att känna fruktan var landets minoriteter. Ungrarnas rättigheter och möjlighet att utöva sin kultur försvagades ständigt sedan 1960-talet p.g.a. Ceausescus nationalistiska retorik som blev alltmer tydligt chauvinistiskt. Transsylvaniens tusenåriga ungerska kultur skulle utplånas ansåg han.

Göteborgs-Posten

Göteborgs Posten meddelade att den Ungerska Riksförbundet arrangerade en demonstration i Göteborg emot de rumänska planerna. Samtliga riksdagspartier var representerade. Detta möte skulle hållas den 15 november p.g.a. det var årsdagen av upproret i Brasov i Rumänien då invånare protesterade mot Ceausescus styre. Även situationen för den ungerska minoriteten beskrevs kort. Personer som flytt från Transsylvanien talade om folkmord och menade att rivningen är en sista led i en strategi som syftade att utplåna den ungerska kulturen i Rumänien. Dessutom skrev *Göteborgs Posten* att Ceausescu hade en utlandsskuld som innebar svåra ekonomiska förhållanden för befolkningen där el, vatten, livsmedel var ransonerade. Planerna på rivningen av byarna hade mötts av starka protester utomlands.

⁷⁵ Dagens Nyheter 1988-07-24

Det kan hända att protesterna gjort verkan. Enligt oberäknade uppgifter har rivningen, som påbörjats i flera byar, avstannat.⁷⁶

Svenska Dagbladet

SvD fanns på plats i Budapest när protester emot Ceausescu ägde rum. Demonstrationen innebär att det finns en ungersk folkvilja skriver *SvD*. En känd ungersk skådespelare intervjuades, han höll även tal vid demonstrationen. Bland annat sade han att Ceausescu ville att ungrarnas och rumänernas sekellånga samlevnad skulle få ett slut. Han ville ändra Transsylvaniens ansikte och den som vill riva byarna där var en krigsförbrytare, en galning som redan gått lös på sin egen huvudstad. *SvD* skriver att en hårdhändig reform var inledd i Rumänien där 7000 av landets 13 000 byar skulle rivas för att enligt Ceausescu regimen ska minska klyftan mellan land och stad. En resande som *SvD* talade med i Wien sade att befolkningen i Transsylvanien var både uppgiven och förskrämd. Alla visste besked om ”systematiseringen” som avsåg att fram till år 2000 ersätta majoriteten av landets byar med stadliknande hyreskaserner kopplade till ”agroindustriella komplex”, men ingen tycktes veta vilka byar som skulle drabbas och vilka hus som skulle rivas, trots att myndigheterna hade utarbetat detaljerade planer.

Det förfaller som om ingreppen hittills mest skett i byarnas utkanter och som om det i första hand är tyska – inte ungerska eller rumänska – byar som drabbats.⁷⁷

Trots protester från internationella håll betraktades ”systematiseringen” från rumänsk sida som en strikt intern angelägenhet.

Bukarest hävdar att avsikten bakom projektet är att ge landsbygdsbefolkningen samma levnadsstandard och möjligheterna i städerna. Tio miljoner av Rumäniens 23 miljoner invånare bor fortfarande på landet och det behövs fler läkare, skolor och ett bättre, mekaniserat jordbruk.⁷⁸

I Ungern var man övertygad om skriver *SvD* att Ceausescu en gång för alla vill ”lösa” den transsylvanska frågan genom att förvandla detta traditionellt mångkulturella område till ett enhetligt rumänsk.

”Systematiseringen” betraktas som ett försök att slutgiltigt bryta den ungerska minoritetens ryggrad genom att bokstavligen förstöra hela dess kulturella miljö.⁷⁹

⁷⁶ Göteborgs Posten 1988-11-15

⁷⁷ Svenska Dagbladet 1988-07-16

⁷⁸ Svenska Dagbladet 1988-07-16

⁷⁹ Svenska Dagbladet 1988-07-16

Under år 1989 publicerade *SvD* en artikel skriven av en svensk journalist som ville vara anonym p.g.a. rädslan för repressalier. Han rapporterade om att ”systematiseringsprogrammet” hade gjort att ungerska och tyska byar rivits och rumäner flyttades till områden som traditionellt varit befolkade av minoriteter. För de etniska ungrarna och tyskarna försämrades möjligheten till användningen av modersmål.

Människorna i Alba Iulia i västra Rumänien kan bara se på när grävskorporna slukar deras hus. Bilden som är tagen i mitten av maj i år, visar att president Ceausescus ”systematisering” fortsätter.⁸⁰ Utländska journalister fick inte besöka Rumänien, utan tvingades arbeta som kamouflerade turister.

3.2. Fortsatt rapportering från andra tidningar

Expressen

Den ungerska minoriteten står i centrum för *Expressens* kultursidor. Under rubriken ”*Ett kulturellt folk mord- mitt i Europa*” beskrivs den ”transsylvanska” frågan av kulturskribenten Gabi Gleichmann. Han anser att den ”transsylvanska” frågan är en av tidens allvarligaste minoritetsproblem. Det pågår ett systematiskt kulturellt folk mord av Europas största etniska minoritet. Mellan två miljoner ungrare i Rumänien hotas i sin nationella identitet, språk, sin kultur och sina seder. I Sverige är detta ingen fråga alls, den ungerska minoritetens utsatta ställning påtalas sällan. Och detta beror kanske på förklarar Gleichmann att den ungerska minoriteten är Europas tystaste minoritet.

De iscensätter inga spektakulära aktioner som tilldrar sig mediernas spökarljus. De protesterar inte högljutt mot diskrimineringen, kastar inte sten mot militärer, spränger inga bomber i Bukarest, kapar inte några flygplan, mördar inga ambassadörer i utlandet.⁸¹

Trots att den rumänska grundlagen och lagstiftningen garanterar minoriteternas rättigheter, lever de etniska grupperna under ett dubbelt förtryck; dels utsätts de för en hårt totalitär regims repression, dels diskrimineras de till följd av rumänsk chauvinism. Makthavarens målsättning enligt Gleichmann är att utplåna alla nationaliteter.

Alla minoriteter har problem i Rumänien, men den ungerska är den mest hotade och utsatta, detta genom tvångsflyttningar från Transsylvanien, försämrade skolväsende, upphörande av olika ungerska medier o.s.v. Den ungerska regeringen i Budapest hävdar Gleichmann kan inte göra så mycket eftersom Sovjet vill undvika en nationell konflikt i

⁸⁰ Svenska Dagbladet 1989-06-04

⁸¹ Expressen 1988-06-29

⁸² Expressen 1988-06-29

området. Den rumänska minoriteten i Bessarbien, sovjetiska Moldaviska republiken, befinner sig nämligen i samma situation som den ungerska i Transsylvanien.

Sålunda lämnas ungrarna i Transsylvanien helt åt sitt öde.⁸²

Expressens journalister var på plats i Ungern och intervjuade ungerska flykting familjer som flytt till från öst till öst, från Rumänien till Ungern. Där berättar familjer om deras svåra väg till Ungern, hur människor som blir upptäckta under flykten riskerar att bli ihjälskjutna. Men också Sverige nämns, dock som ett land som sagt nej till en ungersk flykting familj.

Några familjer från Rumänien hade exempelvis släktingar i Sverige och fick av Ungern genast tillstånd att flytta hit. Sverige sa nej och skickade tillbaka dem.⁸³

Trots protester från internationella håll betraktas ”systematiseringen” från rumänsk sida som en strikt intern angelägenhet.

Östgöta Correspondenten

Östgöta Correspondenten har inte heller glömt Rumänien och särskilt den ungerska minoriteten. Att Ceausescu håller på och förverkligar sin plan angående systematiseringen är något man skriver om även i *Östgöta Correspondenten* och man får veta att Konrond, en ungersk by i Transsylvanien är på väg att utplånas.

Det kan inte tolkas som något annat än provokation från landets president Nicolae Ceausescu. Av ungefär 1500 byar som är hotade väljer han att börja med en av de mest kulturbärande och välkända i hela Transsylvanien.⁸⁴

Detta får man veta genom en intervju som *Östgöta Correspondenten* gjort med kvinnor från ungerska byn Konrond. Kvinnorna berättar för *Östgöta Correspondenten* att det ungerska konsulatet i Cluj (Transsylvanien) tvingats stänga. Ursprungliga ungerska namn i Transsylvanien på byar och städer som används officiellt har förbjudits. Det tidigare universitetet i Cluj har nu blivit filial till det rumänska och alla examinationer måste ske på rumänska. TV- sändningar på ungerska har upphört och vissa radiosändningar minskat. Om inte motståndet mot Ceausescus planer om att skövla bort de 7000 byar - lyckas organisera sig så kommer de levande byarna, som är grunden för den ungerska kulturen i Rumänien, att utplånas en efter en skriver *Östgöta*

⁸³ Expressen 1989-10-27

Correspondenten. En annan artikel som publiceras under samma dag handlar om att framtidstron i Rumänien är borta men det finns förhoppning om att landets president Ceausescu snart ska försvinna och många rumäner ser det som enda lösningen på landets mycket djupa kris.

3.3. Kritik i medierna mot den svenska regeringen

Författaren och journalisten Anna Maria Narti som också är folkpartiets riksdagsledamot sedan år 1999⁸⁵ hade under åren 1988-1989 skrivit två artiklar i DN angående Rumänien. Hon menade att Ceausescu regimen kan jämföras med Stalinregimen.

För att kunna förstå nutidens Rumänien behöver man komma ihåg de värsta Stalinåren.⁸⁶

Alla rumäner är tacksamma för ungrarnas ansträngning att uppmärksamma byförintelsen men Narti anser att frågan aldrig bör betraktas som enbart fråga om minoritetsförtryck, vilket inträffade till exempel i den svenska rapporteringen om protestmötet på Sergels torg den 8 oktober. Hon påpekar att den grupp som mest förlorar av byförintelsen är de rumänska bönderna.

../ ty de är flest och de har varit plågade under alla år sedan kollektiviseringen startade vid 40-taltes slut. Och den kultur som förlorar mest är också den rumänska majoriteten - som under decennier har känt sig diskriminerade i den internationella debatten om de mänskliga rättigheterna.⁸⁷

Illdåden i Rumänien måste stoppas och man ska visa solidaritet mot alla förtryckta menar Narti och ta ställningstagande mot alla former av misstro mellan olika befolkningsgrupper och olika kulturer.

Året efter riktade Anna Maria Narti direktkritik mot den svenska regeringen. Hon menar att Sverige tiger om Rumänien och tycker att det är svårt att förstå hur Sveriges tunga tystnad omger frågorna om den rumänska diktaturen. Efter det välgörande initiativet som Sverige tog då utrikesministern Sten Andersson krävde att de rumänska brotten mot de mänskliga rättigheterna skulle bli föremål för FN undersökning, försvann problemet på nytt ur sikte.

⁸⁴ Östgöta Correspondenten 1988-10-29

⁸⁵ Dagens Nyheter 1988-11-15

⁸⁶ Dagens Nyheter 1988-11-15

Hon berättar hur hon ofta fått samtal och brev från olika svenskar som hade frågor om Rumänien och om deras vilja att hjälpa rumänerna.

Diktatorns ansträngningar att behålla sin position kan leda till oerhörda grymheter, fast han nu intar en avvaktande ställning i förhoppning om att världen på nytt glömmer Rumänien. Att tåga om orättvisorna i Ceausescus valde betyder att stödja förtryckarna /.../ de svenska politikernas och massmediernas passivitet kan inte förlåtas.⁸⁸

Svenska fredsföreningen

Även svenska fredsföreningar reagerade emot Ceausescus regim både genom brev till UD men också i medier. På *DN*:s debattsida har svenska representanter från fredsföreningar skrivit att det är hög tid att inse hur allvarligt läget i Rumänien är och att man genom likgiltighet har givit Ceausescus diktatur fritt spelrum. Men fredsföreningen anser att det är landets minoriteter som är hårt drabbade.

Det finns stor risk att Ceausescus extrema nationalism kommer att leda till utplåning av de kulturer som tidigare kunnat existera vid sida med den rumänska. Ett aktuellt exempel på bristande tolerans mot landets minoriteter är den pågående raseringen av cirka 7000 byar i Transsylvanien, vars befolkning tvångsförflyttas.⁸⁹

3.4. ”Ungrarna i Transsylvanien- en minoritets kamp för rätten till sin egen identitet och kultur”

Så heter den bok som kom år 1988 av bokförlaget Contra. Det var en av de få böcker på svenska som kom ut under den period då även debatten om den ungerska minoritetens rättigheter i Rumänien pågick i Sverige både från UD och medier. Denna bok är en del av debatten eftersom den har ett upplysningssyfte. Att upplysa det svenska folket och Sveriges regering om den ungerska minoritetens situation i Transsylvanien. Boken utgavs i samarbete med Ungerska Riksförbundet. Den består av fem delar, den första är skriven av Gellert Tamas: ”Ungrare i Transsylvanien- ett studium av ett minoritetsproblem”, de andra delarna handlar om rumänska språkets ursprung samt Europaparlamentets uppmaning till att Rumänien upphör kränkningarna av de nationella minoriteternas rättigheter. Den finns även två brev som vädjar till de två rumänska kommunistpartierna samt en presentation av ett memorandum till deltagarna vid Madridkonferensen för kontrollen av Helsingforsavtalets efterlevnad.

Här följer en kort presentation från en del av innehållet som handlar om assimileringen som skett men som dementerades av den rumänska staten.

⁸⁸ Dagens Nyheter 1989- 05- 22

Assimilering och rättigheter

Det har hävdats från flertal olika håll om att Rumänien gentemot minoriteterna för en diskriminerande politik, och målet är att utföra en total assimilering. Men de rumänska myndigheterna hävdar att ungrarna har fulla rättigheter och att:

Never in their history have the Magyars in the Romanian territory had such flourishing spiritual life, such a rich literature, art and science, never have they had so many cultural, art and literary institutions as they have now.⁹⁰

I Rumänien var minoriteter väl tillgodosedda om man betraktar de lagar och förordningar som reglerar deras rättsliga ställning. De grundläggande rättigheterna för nationaliteterna antogs i konstitutionens 17: de artikel:

The citizens of the Socialist Republic of Romania, irrespective of their nationality, race, sex or religion, shall have equal rights in all fields of economic, political, juridical, social and cultural life /.../ Any attempt at establishing such restrictions (on the rights of the minorities) at nationalist- chauvinist propaganda and at fomentation of racial or national hatred shall be punished by law.⁹¹

Vid en telefonintervju med Gellert Tamas berättade han att han skrev detta som en B-uppsats i Statsvetenskap (Internationell politik) redan år 1984, men den blev utgiven 1988 i samarbete med Ungerska Riksförbundet. Det är svårt enligt honom att bedöma om boken fick genomslag. Det var ”bara” en B- uppsats i statsvetenskap enligt honom men jag anser att den kunde ha haft upplysande effekt eftersom den kom ut just under den period som debatten pågick genom UD och medier.

Folke Isaksson inleder boken genom att kritisera Sverige som trots engagemangsbedrivllighet och inlevelseförmåga för andra folks öden, inte visat intresse för den ungerska minoriteten i Transsylvanien.

Jag undrar bara vad den svenska allmänheten skulle säga om den finska regeringen avstängde teatern i Helsingfors, avlägsnade de svenska namnen från gatuskyltarna, hindrade införelsen till Finland av svensk press, litteratur och metodiskt finlandiserade svenskbyggnader i Österbotten!⁹²

⁸⁹ Dagens Nyheter 1988- 11- 15

⁹⁰ Tamás (1988) s. 26

⁹¹ Tamás (1988) s. 28

⁹² Folke Isaksson ”Ungrarna i Transsylvanien- en minoritetskamp för rätten till sin egen identitet och kultur” (1988) s. 8

3.5. Analys

Ronnås påpekade i DN när han motargumenterade i artikeln ”*Om ungrarna i Rumänien: Ungarna är inte förtryckta*” att det inte kunde ske en totalassimilering av två miljoner människor. Just för att det inte skulle vara fullt möjligt att totalassimilera två miljoner människor kan stater ta andra åtgärder för att förintna en minoritet eller en etnisk grupp genom försök till etniskrensning som t.ex. i det forna Jugoslavien.

Jag tror att medier under krig eller konflikter oftast står på den svages sida, ett folk som står inför en ond regim, en minoritet vars rättigheter hotas o.s.v. Om de inte står på den svages sida kan de åtminstone få en att tro att gruppen är svag p.g.a. de koncentrerar sig på endast en grupp och vinklar rapporteringarna mot en viss grupp.

Bland de svenska tidningarna som jag undersökt märktes det att den svaga gruppen var ungrarna – genom att tidningarna för det mesta gjorde intervjuer med människor i Transsylvanien av ungerskt bakgrund. Men detta skedde då ”systematiseringen” eller rivningen av byarna började genomföras. Här får man inte två perspektiv av historien, eftersom medierna har vinklat hur ungrarnas situation påverkades av systematiseringen, utan att ha frågat eller berättat rumänernas perspektiv på det hela.

Då de skrev om rumänerna har det enbart handlat om hur ekonomin och livsstilen för hela landet försämrats p.g.a. Ceausescus skulder till utlandet. Att *Expressen* använde ordet chauvinism för att förklara Ceausescus regim säger en del om vad tidningen ansåg om regimen.

I DN kunde man både läsa rapporteringar angående den ungerska minoritetens situation i Transsylvanien samt kritik som fördes mot den svenska regeringen. Men kritiken handlade inte enbart om hur den svenska regeringen reagerade angående den ungerska minoritetens situation utan även Sveriges agerande mot Ceausescu regimen, en regim som således var densamma för alla andra medborgare- inte endast för ungrare.

Anna- Maria Narti, en av folkpartiets riksdagsledamöter sedan 1999 kritiserade den svenska regeringen genom olika debattartiklar på DN. Men kritikerna har dock inte handlat om hur den svenska regeringen agerade gällande den ungerska minoritetens situation, utan hennes kritik handlade om hur den svenska regeringen kunde vara tyst om den rumänska diktaturen. Här märker man att DN var den tidning som försökte ge två perspektiv på konflikten. Både genom Anna Maria Nartis artiklar samt debattartiklarna från Rånnos och Carlsson/Ekberg.

Att just Contra förlaget släppte boken ”*Ungrarna i Transsylvanien*” i samarbete med den ungerska Riksförbundet och därmed kritiserade en kommunistisk regim är ju inget att förvånas över, förlaget har ju en liberal bakgrund.

4. RESULTAT

Sveriges officiella handlingar

A) Viken syn hade Sverige angående den ungerska minoriteten i Transsylvanien- var den ungerska minoriteten värre drabbad än andra rumänska medborgare?

Det var under år 1983 som ambassader från Bukarest och Budapest började rapportera till UD om situationen i Rumänien. Ambassaderna rapporterade om hur den ungerska minoritetens rättigheter till sin identitet, kultur, språk och utbildning försämrades.

När den svenska ambassaden rapporteras kring den rumänska diskrimineringen mot den ungerska minoriteten hänvisar de tillbaka till historien och till teorin att den ungerska minoriteten diskrimineras p.g.a. att de själva diskriminerade rumäner när de en gång hade makten under perioden 1940-1944 genom Wiendiktatet då Transsylvanien tillhörde Ungern. Men den rumänska staten var inte ute efter revansch enligt ambassaden i Bukarest.

UD fick påtryckningar från Ungerska Riksförbundet om en svensk officiell uttalande. Eftersom andra regeringar hade gjort uttalanden var de även ute efter ett svenskt uttalande. Kabinetssekreteraren Schori underströk om att departementet följde utvecklingen i Rumänien och ansåg att politiken där var brutal som stred mot internationella åtaganden. Men hela den rumänska befolkningen drabbades av denna politik menade kabinetssekreteraren och kunde inte sägas att den var särskild inriktad på minoriteterna.

När det gäller den försämrade ekonomin drabbade den både den ungerska minoriteten och övriga rumäner. Liksom andra rumäner har även ungrare fått se försämrad levnadsstandard men bristen på livsmedel och andra varor förekom i samma utsträckning även i rumänska städer och byar.

B) Skilde sig uppfattningen mellan de svenska partierna?

Det var påtagligt att samtliga partier reagerade mot Rumänien. Genom interpellationer till utrikesministern var det tydligt att de svenska partierna engagerade sig i frågan om Rumänien och dens politik. Samtliga partier ansåg att den ungerska minoritetens

rättigheter försämrades. Men vissa partier så som Moderaterna ville att denna fråga skulle Sverige även ha framfört till FN och Moderaterna förknippar även Rumäniens politik med Stalins diktatur. Centerpartiet påpekade att den ungerska och tyska minoriteten kommer att drabbas hårt i landsbygden när kollektiviseringen av jorden börjar. Folkpartiet hävdade också att den ungerska minoritetens kultur knäcks men att diktaturer inte tar hänsyn till varken majoriteten eller minoriteter. Vänsterpartiet kommunisterna fördömde det kulturmord som pågick men till skillnad från alla andra partier påpekar de sin vilja om att Sverige ska fortsätta sina förbindelser med Rumänien.

Förutom att nämna att syftet med förtrycket av den ungerska minoriteten var att utplåna och förjaga dem nämnde socialdemokraterna att det pågick en historieförfalskning. Utrikesministern förklarade att man på diplomatisk väg direkt representerat farhågor för vad det rumänska landsbygdsprogrammet kan få för resultat och under ESK mötet där Sverige deltagit hade Rumänien fått kritik.

C) Vilka kritiker riktades mot svenska regeringen - genom UD?

Det riktades två typer av kritik gentemot den svenska regeringen och dessa framfördes till UD. Den första kritiken handlade om att Sverige borde ta in ungerska flyktingar från Rumänien där Sverige skulle ha ekonomiskt glädje utav dem. Det var advokaten Jan Pokorny som skickade ett brev och framförde dessa åsikter. Vid e-post svar stod det klart att den f.d. advokaten ogillade dåvarande svensk flyktingpolitik p.g.a. att han ansåg att Sverige sparkade väck ungrare som kunde vara bra för landet.

Den andra kritiken handlade om varför Sverige tillätn en demonstration äga rum i Stockholm den 8 oktober 1988, där antirumänska slagord förekom. Denna kritik kom från den rumänska ambassadören i Stockholm. Han förnekade att det skulle finnas några nationella mottättningar i hans land och önskade att Sverige i fortsättningen inte skulle tillåta fientliga demonstrationer mot Rumänien.

Medierna och de olika debattörerna

D) Vad rapporterade svenska medier gällande den ungerska minoritetens situation i Transsylvanien år 1980?

DN lätt publicera en debatt artikel där den ungerska minoritetens situation i Rumänien tydligt förklarades - de var förtryckta på olika sätt enligt denna artikel och det hävdas att Rumänien systematiskt diskriminerar den ungersktalande minoriteten i syfte att totalassimilera dem. En motartikel som kommer efter någon månad hävdar helt något annat. Att den ungerska minoriteten inte var förtryckt med argument att det inte går att total assimilera 2 miljoner människor.

E) Hur beskriver medierna "systematiseringen"- var den ungerska minoriteten värre drabbat än de andra rumänska medborgarna?

Under perioden 1988- 1989 började de svenska tidningarna; *Dagens Nyheter*, *Expressen*, *Göteborgsposten*, *Svenska Dagbladet* och *Östgöta Correspondenten* att skriva om "systematiseringen". Tidningarna beskriver hur den ungerska minoriteten drabbades av systematiseringen genom att intervjua ungrare som befann sig på det drabbade området eller flyktingar som flydde från Transsylvanien. Systematiseringen påverkade den ungerska minoriteten negativt enligt tidningarna. Något skrivet om att även den övriga rumänska befolkningen skulle drabbas negativt av "systematiseringen" har jag inte funnit i dessa tidningar. *Östgöta Correspondenten* tar upp hur Ceausescus utländska skulder försämrade ekonomin för hela befolkningen och att många rumäner skulle se ljusst på framtiden efter landets djupa kris endast om diktatorn försvann.

F) Vilka kritiserade den svenska regeringens agerande gentemot Rumänien?

Svenska Fredsföreningen ansåg att det vore på tiden att Sverige insåg hur allvarligt läget i Rumänien var. De ansåg att Ceausescus diktatur fick fritt spelrum och att landets minoriteter drabbades hårt av denna politik.

Författaren Anna Maria Narti och nuvarande riksdagsledamot för Folkpartiet kritiserade svenska regeringen genom artiklar på *DN*. Hon ansåg att man betraktat

frågan som en minoritetsfråga, vilket man gjorde i demonstrationen den 8 oktober 1988. Enligt henne drabbades de rumänska bönderna värst och illdåden i Rumänien måste stoppas med solidaritet mot alla förtryckta. Den svenska regeringen menade Narti tystades angående diktaturen Ceausescu som kunde förknippas med Stalin.

5. SAMMANFATTNING

Genom att UD fick rapportereringar från ambassader i Bukarest och Budapest om att den ungerska minoritetens möjligheter till sin identitet, kultur, språk och utbildning försämrades blev Sveriges politiska partier alltmer medvetna om situationen. Sverige tog upp denna fråga i ESK och UNESCO men det fanns partier som ville att frågan skulle inlemmas i FN. Att Sverige skulle komma med ett officiellt uttalande var också efterfrågad av bland annat det Ungerska Riksförbundet, men det blev aldrig så. Det fanns svenska politiker som hävdade att Ceausescus regim innebar att alla rumäner drabbades lika hårt. Således var det inte bara minoriteter som drabbades av regimen menade de.

Medierna fokuserade också mycket på den ungerska minoritetens situation i Rumänien och det riktades kritik mot den svenska regeringens politik gentemot rumänska regimen även i medierna. Det var den ungerska minoriteten som drabbades hårt av systematiseringen i Rumänien, för att belägga detta intervjuades ungrare som drabbades.

6. AVSLUTANDE DISKUSSION

Forskning om krig, konflikter, etnicitet minoriteter etc. tvivlar jag inte på att det existerar och det kommer att existera så länge världen omges av oroligheter bland olika etniciteter som lever i samma område precis som ungrare och rumäner.

Jag har inte hittat någon liknande forskning eller uppsats som exakt har undersökt detta. Materialet har varit nytt och inte det har inte varit svårt att bearbeta trots mängder av handlingar som jag fann på UD.

Syftet med uppsatsen var att följa den svenska debatten om den ungerska minoriteten i Transsylvanien genom UD och medier. Jag tror att denna undersökning kan bidra till att ytterligare förstå eller upplysa det neutrala i Sveriges agerande i en minoritets konflikt, särskilt om en totalitär regim bidrog till konflikten. Uppsatsen kan även vara bra eftersom det är ingen här i högskolan som skrivit om Transsylvanien eller det problem som jag undersökt.

Det är ingen överraskning kan man tycka att ett demokratiskt land som Sverige reagerade emot Rumäniens politik angående den ungerska minoriteten. Sverige reagerade även under andra utrikespolitiska frågor som t.ex. Vietnamkriget och möjligen borde Sverige ha reagerat mer bara genom kännedomen av att det faktiskt existerade en diktator mitt i efterkrigets Europa, men skulle svensk kritik mot Ceausescu även betydda kritik mot Sovjet?

7. KÄLL OCH LITTERATURFÖRTECKNING

Otryckta källor

Utrikesdepartementens Arkiv

Handlingar 1980- 1989, Beteckning HP 20 Eru (Rumänien)

Tryckta källor

Dagens Nyheter

Johan Carlsson, Susanne Ekberg ”Hur Rumänien förtrycker ungrarna i Transsylvanien”
1980-09-30

Per Ronåss ”Om ungrarna i Rumänien: Ungarna är inte förtryckta”, 1988-11-11,
Istvan Ardeli ”Ett kulturland ödeläggs i tysthet” 1988-10-06

”Oron för tvångsförflyttning växer i Rumänien” 1988-07-24

Anna Maria Narti ”Stoppa illdåden i Rumänien” 1988-11-13, ”Sverige tiger om
Rumänien” 1989-05-22

Anders Lundberg, Mari Lindgren Karin Lexén, Leif Herngren ”Vi ger Rumänien fritt
spelrum” 1988-11-15

Expressen

Gabi Gleichmann ”Om den ‘transsylvanska’ frågan: ett kulturellt folk mord - mitt i
Europa” 1988-06-29

”Ett kulturellt folk mord mitt i Europa” 1988-06-29

Larsson Mats ”De flyr från öst till öst” 1989-10-27

Göteborgs Posten

Kaj Hildingson ”Protestmöte mot rumänska planer” 1988-11-15

Svenska Dagbladet

Richard Swartz ”Hårdhänt reform inledd i Rumänien- 7000 byar skall rivas” 1988-07-
10, ”50 000 ungrare i fredlig protest mot Ceausescu: "bort med händerna från byarna!"
1988-06-29

”Kulturellt folkmord i Rumänien” 1989-06-04

Östgöta Correspondenten

Reportage: Bild & Bokstav ”Här kvävs den ungerska minoriteten” 1988-10-29

”Framtidstorn är borta” 1988-10-29

Tamas Gellert (1988) ”Ungrarna i Transsylvanien- en minoritets kamp för rätten till sin egen identitet och kultur” Contra

Intervju

Intervju med: Jan Pokorny, e-post frågor och svar 12, 19 maj, 2005 och

Gellert Tamas, telefonintervju, 19 maj, 2005

Litteratur

Andrén Nils, Möller Yngve (1990) ”Från Undén till Palme: svensk utrikespolitik efter andra världskriget” Norstedt, Stockholm

Bjerdeld Ulf (2002) ”Internationella relationer” Liber, Malmö

Bjerdeld Ulf (1989) ”Svensk Mellanösternpolitik: en studie av Sveriges agerande och ställningstaganden gentemot konflikterna i Mellanöstern 1947-1985” Carlsson, Stockholm

Brubaker Rogers (1996) ”Nationalism reframed: nationhood and the national question in the New Europe” Cambridge University Press, Cambridge

Demker Marie (1996) ”Sverige och Algeriets frigörelse 1954-1962: kriget som förändrade svensk utrikespolitik” Nerenius & Santérus, Lund

Gerner Kristian (1991) ”Centraleuropas återkomst” Norstedt juridik, Stockholm

Hadenius Stig (1987) ”Svensk politik under 1900- talet” Tiden - Stockholm

(2003) ”Modern svensk politisk historia” Hjalmarson & Högberg, Stockholm

Hansson Tommy (1989) ”Neutralitetsmyten” Contra, Stockholm

Hylland Eriksen Thomas (1998) ”Etnicitet och nationalism” NYA DOXA, Falun
Invandrare och minoritetspolitiken, SOU 1984: 58

Mandelbaum Michael (2000) ”The new european diasporas” Council on Foreign Relations, New York

Olausson Ulrika (1999) ”Saddam Hussein från Gulfkrig till Gulfkrig: Sverige och USA: utrikespolitik och nyhetsrapportering” Örebro Universitet, Örebro

Otryckt litteratur

Blomqvist Anders ”*Politiskt identitet bland ungrare i Rumänien*” Statsvetenskap B, Stockholms Universitet, 2004

Internet

CEDIME-SE (*Center for Documentation and Information on Minorities in Europe - Southeast Europe*) <http://www.greekhelsinki.gr/pdf/cedime-se-romania-hungarians.doc>, 2005-10-17

Folkpartiets webbsida http://www.folkpartiet.se/templates/Page_288.aspx#n 2005-10-19

<http://www.ordfront.se/Bocker/Varaforfattare/GellertTamas.aspx> 2005-10-21